

Finnish
Consulting
Group

Kerintie 2:n rakennushistoriallinen selvitys – Ylösmäen tilasta mielenterveystyön toimipis- teeksi

RAPORTTI

Lahden Tilakeskus

9.6.2023

P47747

1	Johdanto	3	4.2.3	Julkisivut	27
1.1	Selvityksen kohde ja tarkoitus	3	4.2.4	Sisääkäynnit ja parvekkeet	28
1.2	Rakennuksen perustiedot	3	4.2.5	Perustukset	33
1.3	Selvityksen tekijät	5	4.2.6	Ikkunat	35
1.4	Tutkimusaineisto ja aiemmat selvitykset	5	4.2.7	Piha ja piharakennukset	37
1.5	Kohteen yleiskuvaus	5	4.3	Sisätilat, niihin tehdyt muutokset ja nykyasu	41
1.6	Lähiympäristö	6	4.3.1	Alakerta	42
1.7	Kaavoitus- ja suojelutilanne	8	4.3.2	Yläkerta	50
1.7.1	Maakuntakaava	8	5	Yhteenveto	60
1.7.2	Yleiskaava	9	6	Lähteet	63
1.7.3	Asemakaava	11			
2	Alueen historia ja kaavoituksen vaihteet	12			
2.1	Alueen rakentuminen	12			
2.1.1	Lahden kauppala ja kaupunki	12			
2.1.2	Asemantaustan ja Anttilanmäen rakentuminen	12			
2.1.3	Alueen ensimmäinen asemakaava 1937	14			
2.2	Jälleenrakennuskausi	14			
2.3	Aluerakentamisen ja teollistumisen kausi	14			
3	Anttilan tilasta mielenterveystyön tueksi – Kerintie 2:n historiaa	16			
3.1	Anttilan talosta lohkottu Ylöstalon tila	16			
3.2	Miete ry:n toimipaikka	19			
4	Kerintie 2	20			
4.1	Alkuperäinen massoittelu ja ulkoasu sekä niihin tehdyt muutokset	20			
4.2	Massoittelu ja ulkoasu nykyisin	24			
4.2.1	Kokonaisuus	24			
4.2.2	Vesikatto	26			

1 JOHDANTO

1.1 Selvityksen kohde ja tarkoitus

Tämä rakennushistoriallinen selvitys (RHS) koskee Lahdessa Aseman-taustan kaupunginosassa, korttelin 25250 tontilla 1 osoitteessa Kerintie 2 sijaitsevaa entistä asuinrakennusta. Se on ollut vuonna 1927 Anttilan talosta jaetun Ylöstalon tilan asuinrakennus. Tilasta on käytetty myös nimeä Marola. Ylöstalon tila myytiin Lahden kaupungille vuonna 1981 ja Ylöstalon asuinrakennus on toiminut vuodesta 1983 Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n keskuspaikkana. Tällä hetkellä rakennus on tyhjillään Miete ry:n toiminnan loputtua kohteessa vuonna 2019.

Selvityksen tilaajana on Lahden Tilakeskus. Selvitys tehdään kaavoituksen taustamateriaaliksi: Kerintien 2 tontille on tarkoitus laatia asema-kaavanmuutos, ja rakennushistoriallisen selvityksen avulla halutaan varmistaa suojelunäkökulman huomioiminen kaavoituksessa. Kaavan yhtenä tavoitteena on tutkia mahdollisuutta sijoittaa tontille kaupunkipientaloja.

Selvityksessä kuvataan aluksi sekä kohteen että sitä ympäröivän lähialueen yleispiirteet ja nykyinen kaavoitus- ja suojelutilanne alueella. Selvityksessä esitellään kohteen rakentamisen taustatiedoksi suppeasti lähiympäristön rakentumisen vaiheita.

Kohteen suunnittelu- ja rakennusprosessit käydään läpi saatavilla olevan lähtötiedon perusteella samoin kuin kohteen muutoshistoria. Kohteen arkkitehtuurin osalta kuvataan sekä rakennuksen massoittelu, julkisivut että sisätilat nykytilassaan. Selvityksen lopussa on yhteenveto, jossa käsitellään kohteen merkitystä osana ympäristöään ja peilataan kohdetta aikakauden muuhun vastaavaan rakentamiseen.

1.2 Rakennuksen perustiedot

Kohde:	Kerintie 2, entinen Ylösmäen tila ja entinen mielenterveystyön avohuollon toimipiste
Kiinteistötunnus:	398-25-250-1
Katuosoite:	Kerintie 2
Käyttötarkoitus:	Avopalvelujen rakennukset (tyhjillään)
Suunnittelija:	Ei tietoa
Rakennuttaja:	Greta ja Kaarle Heinonen
Rakentamisajankohta:	Ei tarkkaa tietoa, vuosien 1927-1931 välillä
Käyttöönotto:	Viimeistään 1931
Tontin pinta-ala:	3264 m ²
Laajuus	
kerrosala:	253 krsm ²
tilavuus:	-
Kerrosuku:	2
Perustus:	Betoni
Runko:	Hirsi
Kattomuoto:	Satula
Katemateriaali ja väri:	Saumapelti, tumman ruskea
Julkisivumateriaalit:	Pystypeiterimavuoraus
Julkisivujen värit:	Vaalean vihertävä

Olennaisimmat muutokset: Käyttötarkoituksen muutos asuinrakennuksesta mielenterveystyön avohuollon toimipisteeksi 1983 ja tuolloin tehdyt muutokset: lisälämmöneristys, siirtyminen kaukolämpöön, sisempien ikkunapuitteiden uusiminen, saunatilojen rakentaminen ja sisätiloissa pintamateriaalisen uusiminen

Suojelustatus: Ei suojelustatusta

Kuva 1. Kerintie 2:n pääjulkisivu lounaaseen.

1.3 Selvityksen tekijät

Selvityksen laatimisesta on vastannut FCG Finnish Consulting Group Oy:stä arkkitehti Minttu Kervinen apunaan rakennusarkkitehtiopiskelija Kaisa Hongisto. Työn laaduntarkistajana on toiminut arkkitehti Julia Virkkala FCG Finnish Consulting Group Oy:stä. Työn aikana on järjestetty kolme palaveria työn tilaajan Lahden Tilakeskuksen edustajan Anna Tervon kanssa. Kokouksiin on osallistunut myös Lahden museoiden edustaja Roosa Ruotsalainen.

1.4 Tutkimusaineisto ja aiemmat selvitykset

Tutkimusaineisto koostuu Lahden kaupungin rakennusvalvonnan arkiston lupakuvista, kirjallisista lähteistä ja kenttätutkimuksen tuottamasta aineistosta. Kohteeseen tehtiin maastokäynti 3.2.2023. Maastokäynnille osallistuivat Minttu Kervinen ja Kaisa Hongisto. Lahden Tilakeskusta maastokäynnillä edusti kohteen isännöitsijä Harri Malinen.

Kohdetta ei ole luetteloitu tai mainittu aiemmissa rakennusinventoinneissa tai selvityksissä. Kohteen vaiheista on kerrottu kirjassa Anttilanmäki elää. Eläköön Anttilanmäki! Kohteen lähiympäristöstä, etenkin Anttilanmäestä, on myös runsaasti aiempaa selvitys- ja inventointiaineistoa.

1.5 Kohteen yleiskuvaus

Kohde on alkujaan ollut Anttilan talosta perinnönjaossa lohkotun Ylöstalon tilan asuinrakennus. Kohde on rakennettu vuonna 1927 tehdyn perinnönjaon jälkeen ja sen asuinrakennus ja talousrakennukset näkyvät vuoden 1931 kartassa, joten kohde on valmistunut näiden vuosien välissä. 1980-luvun alussa Ylöstalon tila siirtyi Lahden kaupungin omistukseen ja kohde toimi vuodesta 1983 vuoteen 2019 Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n keskuspaikkana ja mielenterveystyön avohuollon toimipisteenä.

Kohde on pohjakaavaltaan suorakaide. Pääsisäänkäynti on lounaisjulkisivun keskellä olevalta umpikuistilta. Kuistin yllä on avoparveke. Kaakkoisjulkisivulla on keittiön sisäänkäyntinä toimiva pienempi umpikuisti. Kuistin kattokulma vastaa muuta kattoa, joka on melko jyrkkä satulakatto. Lounaisjulkisivulla on keskellä julkisivua lapekattoinen kattolyhty parvekkeen taustalla. Sen molemmin puolin on pienemmät lapekattoiset kattolyhdyt. Koillisjulkisivun keskellä puolestaan on hieman lounaisjulkisivun kattolyhtyä kapeampi ja matalampi kattolyhty.

Tyyliltään kohteen ulkoarkkitehtuuri edustaa hillittyä 1920-luvun klassismia. Ajan klassismille tyypillistä oli selkeä massoittelu ja vähäinen koristelu. Koristeaiheet ammensivat antiikin arkkitehtuurista. Kohteessa antiikista ammentavana tyylipiirteinä voidaan pitää päätykolmioiden korostamista jatkamalla räystäiden aluslistoja päätyjulkisivulle. Kohteen säännöllinen ja symmetrinen ikkuna-aukotus on myös tyypillistä klassismille. Kohteen pystypeiterimavuoraus sekä listoitus vaikuttaa alkupepäiseltä. Ikkunat on peitetty rakennuslevyillä, mutta niiden alla ikkunoiden ulkopuitteet ovat alkuperäiset.

Kohteen alakerran pohjaratkaisu on muunneltu keskeissaliratkaisusta. Vuoden 1983 käyttötarkoituksenmuutoksen ja remontin yhteydessä alakerran huonejako säilytettiin ennallaan ja tilat kodinomaisina. Alakerran vanhat kaakeliuunit ja leivinuuni säilytettiin, mutta huoneiden pintamateriaaleja uusittiin samoin kuin ikkunoiden sisäpuitteet. Remontissa kohdetta lisälämmöneristettiin sekä ala- että yläkerrasta. Yläkerrassa on korkea aula rakennuksen keskellä ja kummassakin päädyssä kamarit. Kamarien käyttöönottoajankohta ja mahdollinen alkuperäinen käyttötarkoitus ei selvinnyt tätä selvitystä tehtäessä. Yläkertaan tehty saunaosasto ja wc ovat vuodelta 1983.

Kohteen perustukset ovat paikoin halkeilleet ja mahdollisesti painuneet. Hirsiseiniä painuminen näkyy erityisesti yläkerran kamareissa lattian viettäessä kohti ulkoseinää.

1.6 Lähiympäristö

Kohde sijoittuu Anttilanmäen alkujaan palstoittamalla syntyneen, katuverkoltaan vapaamuotoisen asuinalueen kaakkoisreunalle. Anttilanmäen kaakkois- ja eteläpuolinen maastonmuodoiltaan tasaisempi alue on alkujaan ollut peltoa ja niittyä. Peltoaukean kaakkoisreunalle ja Kerintien varteen kaavoitettiin 1940-luvulla ruutukaavaan perustuvaa pientaloasutusta, joka toteutui jälleenrakennuskauden tyyppitaloin.

1900-luvun jälkipuoliskolla Anttilanmäen eteläpuolinen peltoaukea rakentui täyteen pääasiassa pientaloja. Kerintien ja radan välissä peltoaukea säilyi kuitenkin avoimena 1960-luvulle asti. 1960-luvun puolivälissä radan pohjoispuolella ollut Askon huonekalutehdas laajensi tilojaan myös radan eteläpuolelle suurella teollisuushallilla. Tehtaan tiloja laajennettiin lisää 1980-luvulla kohti Kerintietä suurella hallilla. Samalta ajalta on Lepikontien varren hieman pienemmät teollisuus- ja varastorakennukset sekä Kerintien koillispuoliset pientalot.

Anttilanmäen asutus on syntynyt Lahden rautatieaseman tuntumaan 1900-luvun alussa. Kaupungin rajojen ulkopuolella rakentamista ei ohjannut asemakaavoitus eikä kaupungin rakennustapaohjeet. Alueelta maata omistavat talot palstoittivat viljelyyn kelpaamattomalle maalle vuokratontteja, ja alueen rakenteesta tuli maastonmuotoja myötäilevä. Kaupungin ulkopuolelle rakentaminen oli halvempaa kuin kaupunkialueella, joten Anttilanmäelle sijoittui vähävaraisempaa väkeä sekä pienteollisuutta. Anttilanmäen rakennuskanta on pääosin 1900–1920-luvuilta. Asemantaustan esikaupunkialue, johon Anttilanmäkikin kuului, liitettiin vuonna 1933 Lahden kaupunkiin.

Kohteen kaakkoispuolisella naapuritontilla Kerintien varressa on vuonna 1989 valmistunut omakotitalo ja Lepikonkadun varrella vuonna 1985 valmistunut teollisuusrakennus. Kohdetta vastapäätä Kerintien alussa on 1950-luvun lopulla valmistunut liikerakennus, jota on

huomattavasti laajennettu 1980-luvulla elementtirakenteisella, tasakattoisella laajennusosalla. Kerintien varrella tien lounaispuolella on jälleenrakennuskauden paritaloja, jotka ovat osa Lahden sodanjälkeistä rakennusperintökohdetta Kerintie 1–33 ja Leantie 4–22. Yhdessä vastaapäisten 1980-luvun pientalojen kanssa ne rajaavat Kerintien säännöllistä ja rauhallista katunäkymää.

Kohteen luoteispuolella kohdekiinteistöä sivuaa Hopealähteentie. Tie on rakennettu vasta 1980-luvulla ja sen varrella olevat rakennukset ovat pääasiassa 1900-luvun lopulta ja 2000-luvulta. Anttilanmäen vanhempaa rakennuskantaa sijoittuu kohteen luoteispuolelle Vihdinkujan ja sen sivukatujen varsille varsin jyrkästi nousevaan mäkeen.

Kuva 2. Näkymä Kerintieltä kohteen edustalta kohti luodetta ja Anttilanmäkeä. Kerintien risteää mäen alarinteessä kuvassa näkyvässä liikennempyrässä mm. Hopealähteentiehen, Vihdinkujaan, Antinkatuun ja Lutukkakujaan. Risteyksen tuntumassa talot ovat pääasiassa 1980-luvulta. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy kohdetta vastapäisen liiketilan seinää. Uudenpien asuinrakennusten takana näkyy Anttilanmäen vanhempaa rakennuskantaa.

Kuva 3 (yllä). Hopealähteentien varren 1900-luvun lopun ja 2000-luvun alun rakennuksia kohteen luoteispuolella.

Kuva 4 (alla). Kerintien varren jälleenrakennuskauden paritaloja kohdetta vastapäätä.

Kuva 5 (yllä). Kohteen kiinteistön koillisosa oli 1980-luvun alkuun asti viljeltyä peltoa. Viljelyn loputtua entinen pelto on kasvamassa umpeen. Taustalla näkyy vuonna 1989 valmistunut laaja teollisuushalli.

Kuva 6 (alla) Kohteen kiinteistön kaakkoispuolella on omakotitalotontin lisäksi vuonna 1985 valmistunut teollisuusrakennus. Sitä ympäröi korkea lauta-aita. Kuvat: FCG, 2023.

1.7 Kaavoitus- ja suojelutilanne

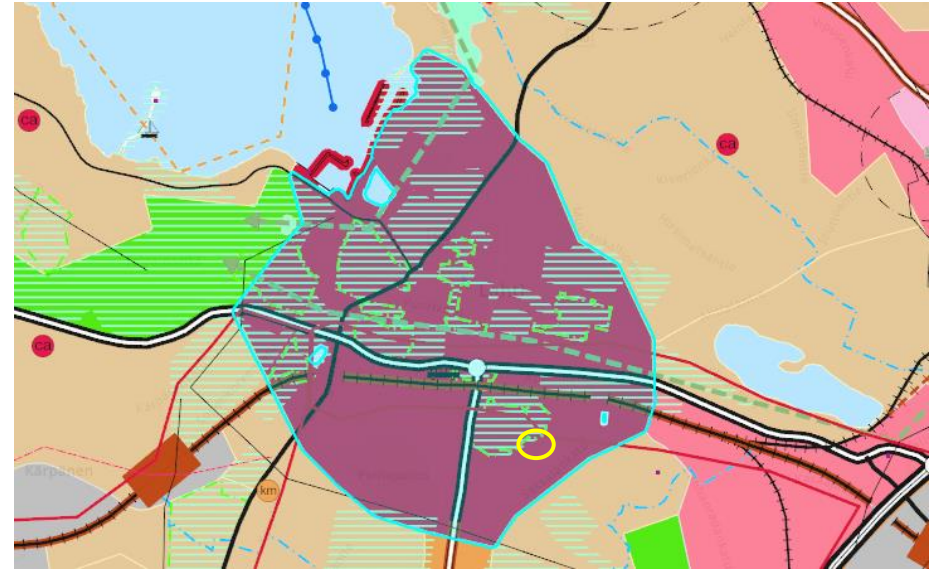
1.7.1 Maakuntakaava

Alueella on voimassa **Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014**, joka on saanut lainvoiman 14.5.2019. Kerintie 2 sijoittuu **Lahden keskustatoimintojen alueelle** (C4), joka on myös maakuntakeskuksen keskustatoimintojen alue. Merkinnällä osoitetaan kaupunkitasoisten palvelu-, hallinto ja muiden toimintojen ja asumisen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoineen. Suunnittelumääräysten mukaan alueiden yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tulee ottaa lähtökohdaksi keskustan säilyminen elinvoimaisena, toimivana, esteettömänä ja turvallisena.

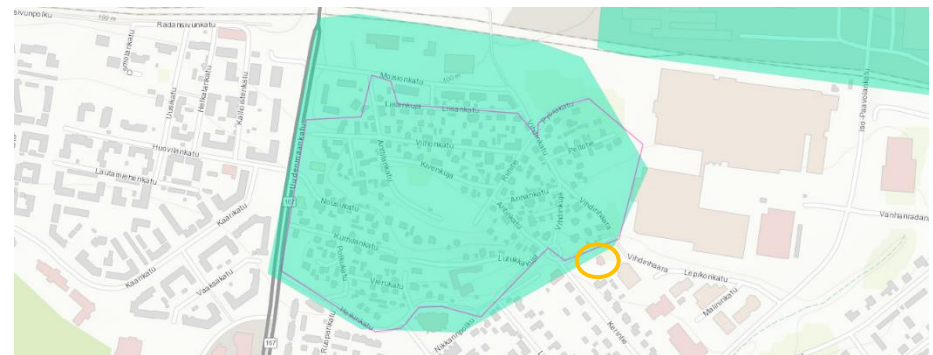
Kerintie 2 sijaitsee aivan Anttilanmäen pientaloalueen kupeessa. Alue syntyi silloisen kaupungin rajan ulkopuolelle, Lahden rautatieaseman tuntumaan kaavoittamattomalle maalle pääosin 1900–1920-luvuilla. Anttilanmäen esikaupunkiasutus on arvioitu **valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetun kulttuuriympäristöksi** (RKY)¹, ja sitä koskevien suunnittelumääräysten mukaan alueidenkäytössä tulee huolehtia, että kulttuuriympäristön arvot säilyvät.

Selvityksen kohde sijaitsee **tärkeällä vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella** (pv), jota koskevien suunnittelumääräysten mukaan alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota pohjaveden suojeluun. Määräysten mukaan pohjavesille riskejä aiheuttavat uudet toiminnot on sijoitettava ensisijaisesti pohjavesialueiden ulkopuolelle. Jos toimintoja kuitenkin sijoitetaan pohjavesialueille, ne tulee suunnitella siten, että ehkäistään pohjavesien pilaantuminen rakenteellisin suojaustoimenpitein.

¹ Museovirasto, Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt.

Kuva 7: Kerintie 2 (ympyröity keltaisella) sijoittuu Lahden keskustatoimintojen alueelle (tummanpunainen rasteri, turkoosi raja). Lahden keskusta jää Kerintien ja Lahti-Heinola-radan pohjoispuolelle. Laaja pohjavesialue (vaaleansininen pistekatkoiviiva) ulottuu kaikkiin ilmansuuntiin keskustatoimintojen alueen ulkopuolelle. Lähde: Päijät-Hämeen maakuntakaavayhdistelmä.

Kuva 8: Kerintie 2 sijaitsee aivan valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi luokitellun Anttilanmäen esikaupunkialueen (vihreä alue) kupeessa. Lähde: Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, liiteosan karttasovellus.

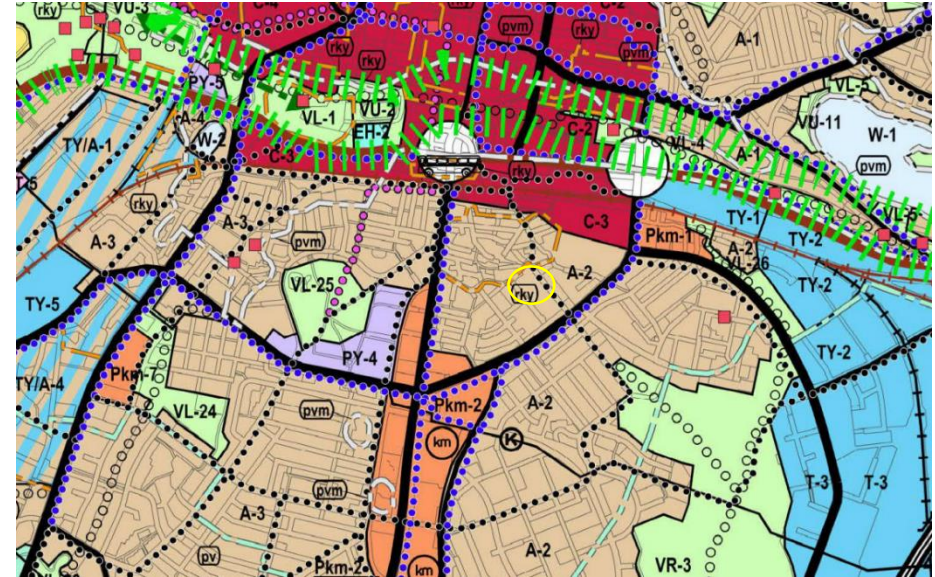
1.7.2 Yleiskaava

Valtuustokaudella 2017–2020 laadittiin ensimmäistä kertaa koko uuden Lahden alueen kattava yleiskaava, **Lahden yleiskaava 2030** (Y-203), joka sai lainvoiman 2.12.2022. Yleiskaavassa tarkastellaan erityisesti eri alueiden ominaispiirteitä, palveluita sekä liikumista.

Anttilanmäen RKY-alue ja sen lähiympäristö, johon Kerintie kuuluu, on osoitettu yleiskaavassa **asuinalueeksi** (A). Alueen pohjoispuolelta alkaa **keskustatoimintojen alue** (C). Lähin **lähivirkistysalue** (VL), Asemantautan perhepuisto (VL-25), sijaitsee Kerintiestä länteen Uudenmaankadun länsipuolella. Kerintiestä katsottuna kaakossa alkaa Kerinkallion **retkeily- ja ulkoilualue** (VR-3). Merkinillä VR-3 osoitetaan kaupunkirakennetta jäsentävät laajemmat viheralueet, jotka on tarkoitettu ulkoiluun, virkistykseen ja luonnon kokemiseen.

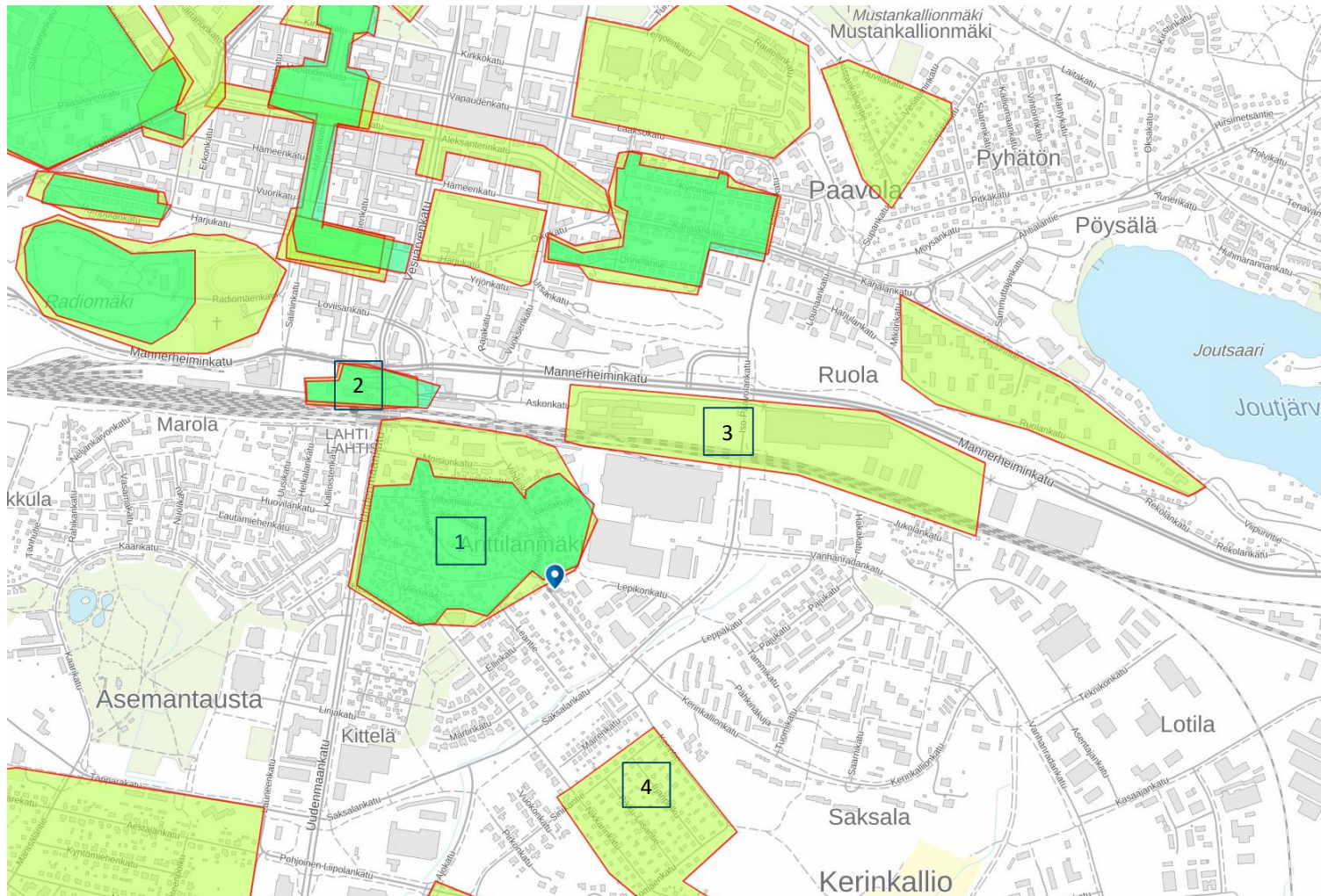
Keskusta-alueen läpi Kerintiestä pohjoiseen kulkee **Salpausselkä** (vihreä viivarasteri), joka on nimetty **houkuttelevan ja elinvoimaisen ympäristökaupungin perustaksi**. Kaavamääräysten mukaan maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon reunamuodostuman merkitys maiseman, geologian, pohjaveden luonnonympäristön, ilmaston, kulttuurihistorian ja virkistyksen kannalta.

Kerintie jää Uudenmaankadun, Saksalankadun ja Lahti-Heinola-radon muodostaman kolmion keskelle. Uudenmaankatu ja Saksalankatu on määritelty Lahden **pyöräilyn tavoitteelliseksi pääreiteiksi** (sininen pisterasteri), ja Kerintietä pitkin kulkee yksi **pyöräilyn tavoitteellisista alue-reiteistä** (musta pisterasteri). Molempien sijainnit ovat kuitenkin yleiskaavatasolla ohjeellisia ja ne määritellään tarkemmassa suunnittelussa.

Kuva 9: Ote Lahden yleiskaavasta 2030. Kerintie 2:n (keltainen soikio) ympäristö on määritelty asuinalueeksi (A). Lahden keskustatoimintojen (C) jää varsin lähelle Kerintietä sen pohjoispuolella. Lähde: Lahden yleiskaava 2030 (Y-203), Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) kaavamerkinnät ja määräykset.

Osana yleiskaava työtä laadittiin erillinen **teemakartta arvokkaista kulttuuriympäristöistä**. Kartta sisältää sekä **valtakunnallisesti (RKY)**, **maakunnallisesti (MARY)** että **paikallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt (LaRY)**, jotka tulee huomioida alueiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Näistä Kerintien lähiympäristöön sijoittuu kaksi valtakunnallisesti arvokasta kulttuuriympäristöä (RKY), Anttilanmäen esikaupunkiasutus sekä Lahden rautatieasema ja varikko. Maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä lähinnä sijaitsevat Kerinkallion asuinalue ja Asko Oy:n ja Upo Oy:n teollisuusalue.

Kuva 10: Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet Kerintien läheisyydessä. Kerintie 2:n kiinteistö on osoitettu sinisellä merkillä. Vihreällä merkityt alueet on arvioitu valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi (RKY) ja vaaleammalla vihreänkeltaisella merkityt alueet ovat maakunnallisesti arvokkaita kulttuuriympäristöjä (MARY).

Lähinnä Kerintietä sijaitsee Anttilanmäen 1900-luvun alun esikaupunkiasutus (1).

Anttilanmäen pohjoispuolella sijaitsee Lahden rautatieaseman ja varikon muodostama RKY-alue (2).

Kerintiestä koilliseen sijaitsee Asko Oy:n ja Upo Oy:n teollisuusalue (3) erikäisine punatiilisin teollisuusrakennuksineen.

Kaakossa on Kerinkallion pientaloalue (4), joka on pääosin rakentunut vuosina 1946–1948.

Lähde: Lahden karttapalvelu.

1.7.3 Asemakaava

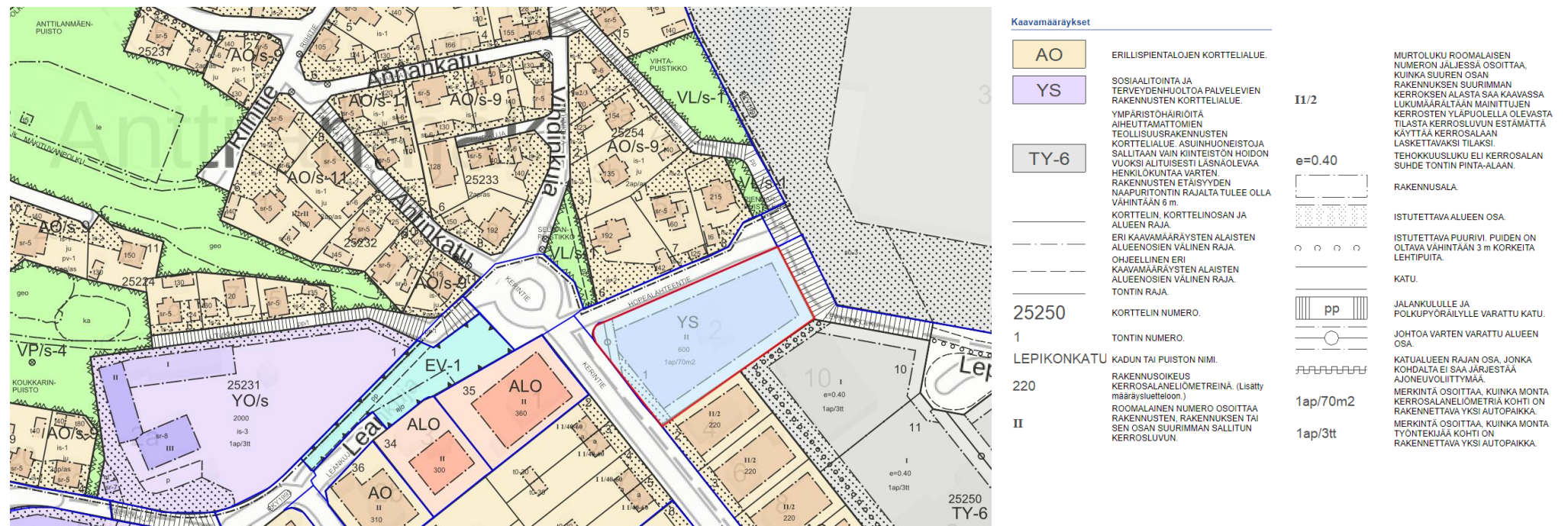
Kerintie 2:a koskeva nykyinen asemakaava on vuodelta 1983 (saanut lainvoiman 4.6.1983, kaavatunnus 39854967/A). Asemakaavassa Kerintie 2:n tontti on osoitettu **sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialueeksi** (YS).

Kohdetta lähinnä olevat muut alueet kaakosta etelään sekä Kerintie 2:n pohjoispuolella on osoitettu erillispientalojen korttelialueiksi (AO). Vastapäätä Kerintie 2:a on kaksi tonttia, jotka on osoitettu yhdistettyjen liike- ja omakotirakennusten korttelialueeksi (ALO). Kohteesta koilliseen ja itään on laajahko pienteollisuusalue, jota koskevat merkinnät TY-6 (ympäristöhäiriötä aiheuttamattomien teollisuusrakennusten

korttelialue) sekä T-5 (yhdistettyjen teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue).

Lähimmät lähivirkistysalueet (VL/s-1) ovat Selmanpuistikko, Piennarpuistikko sekä Vihtapuistikko heti Kerintie 2:n pohjoispuolella. Laajemat, maisemallisesti arvokkaiksi puistoalueiksi osoitetut Anttilanmäenpuisto (VP/s-3) ja Koukkarinpuisto (VP/s-4) jäävät kohteesta luoteeseen ja länteen.

Kerintie 2:n tonttia koskien on vireillä asemakaavan muutos (aloitusilmoitus 1.3.2023, kaavatunnus 398A-2845); kaavamuutoksen tavoitteena on tutkia yleisten rakennusten korttelialueen muuttamista pientalotonteiksi kaupunkipientaloja varten.

Kuva 11: Asemakaavamerkinnät koskien Kerintie 2:a (tontti rajattu punaisella) ja sen lähiympäristöä. Lähde: Lahden karttapalvelu.

2 ALUEEN HISTORIA JA KAAVOITUKSEN VAIHTEET

2.1 Alueen rakentuminen

2.1.1 Lahden kauppa- ja kaupunki

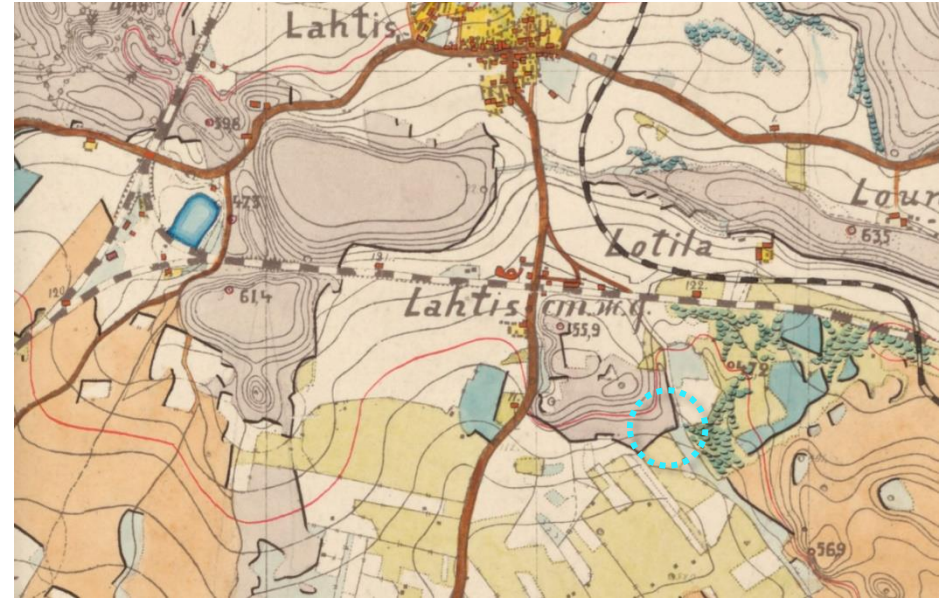
Lahti on alun perin ollut Hollolan suurpitäjän kylä, joka sai erilliset kauppalaoikeudet vuonna 1878 ja kaupunkioikeudet vuonna 1905. Pinta-alaltaan alkuperäinen Lahden kauppa-alue oli nykyistä Lahden kaupunkia selvästi pienempi, sillä Hollolasta liitettiin maa-alueita Lahteen vuosina 1916, 1923, 1933 ja 1956.¹ Tätä selvitystä koskeva Asemantaustan alue liitettiin Lahteen vuonna 1933.²

2.1.2 Asemantaustan ja Anttilanmäen rakentuminen

Asemantaustalla Anttilanmäen asutus syntyi 1900-luvun alkupuolella vähävaraisen väestön hakeutuessa Lahden kauppala-alueen ulkopuolelle, mistä oli saatavissa huokeita tontteja. Asutuksen sijoittumiseen vaikutti vuonna 1870 valmistunut Riihimäki-Pietari -rata ja sen läheisyyteen hakeutuneet pienet yritykset.³ Hollolan pitäjään kuulunut, viljelyyn sopimaton Anttilanmäki palstoitettiin vuokratonteiksi ja alueen omakotitalot valmistuivat pääosin 1900–1920-luvuilla.⁴

Anttilanmäki on saanut nimensä Anttilan talosta, joka oli yksi Hollolan Lahden kylän kantatiloista. Se siirrettiin Lahden kylän vuoden 1877 palon jälkeen rautatien eteläpuolen korkeille kallioille. Samalla Anttilanmäelle siirtyi toinenkin kantatila, Saksala.⁵

Lahden kaupungin asemakaavassa vuodelta 1925 on esitetty Hollolan puolella sijainneet esikaupunkialueet kuten Asemantausta.

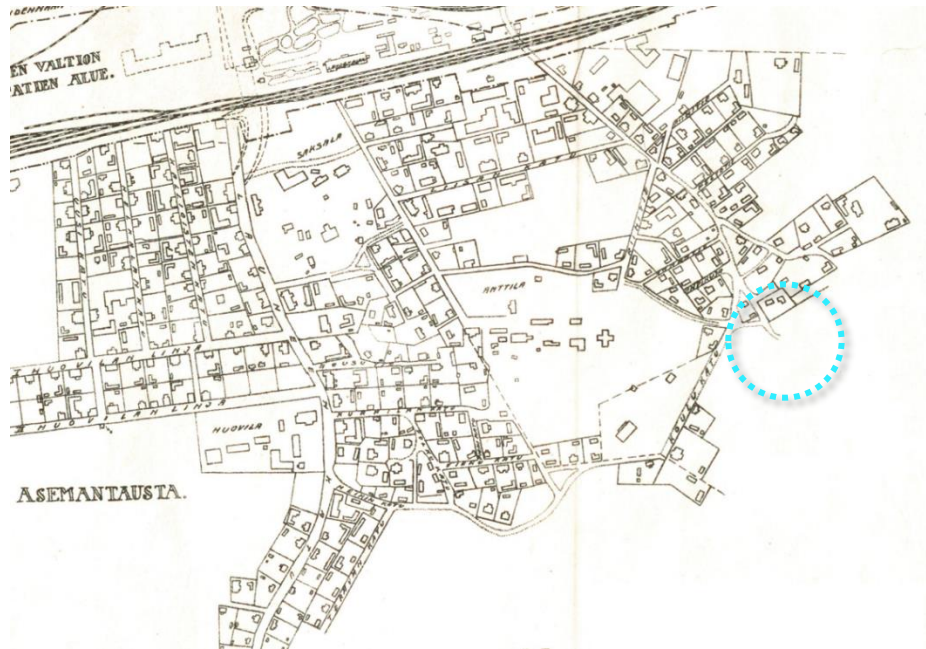
Kuva 12: Ote Senaatin kartaston Lahden karttalehdeltä vuodelta 1875. Kartan yläreunassa näkyy silloisen Lahden kylän tiivein asutus nykyisessä keskustassa. Karttaan on merkitty harmaalla katkoviivalla vuonna 1870 valmistunut Riihimäki-Pietari-rata sekä siitä pohjoiseen haarautuva Vesijärven rannalle päättyvä satamaraide. Karttaan on myöhemmin lisätty vuonna 1900 valmistuneen kapearaiteisen Loviisan-Vesijärven rautatie mustalla katkoviivalla. Kylän keskustasta etelään johtava tie noudattaa nykyisen Uudenmaankadun linjausta. Tien ja Pietarin radan kaakkoispuolelle jäävä Anttilanmäki on merkitty karttaan asumattomana kalliona harmaalla. Sen eteläpuolella on peltoja (vaaleat alueet) ja niittyjä (vaalean vihreät alueet). Kohde sijoittuu Anttilanmäen kallioiden ja peltojen rajalle, likimääräinen sijainti on osoitettu turkoosilla piste-katkoviivalla. Lähde: vanhatkartat.fi

¹ Hollolan kunta.

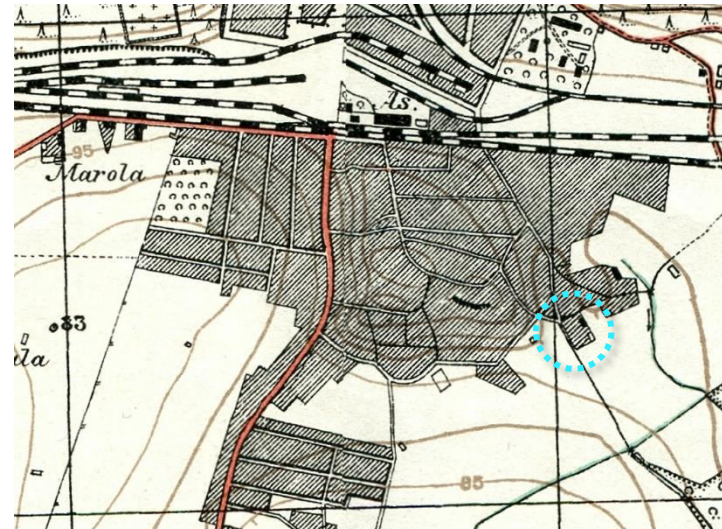
^{2,3} RKY 2009, Anttilanmäen esikaupunkiasutus.

⁴ Åkerlind, 2017, s. 39.

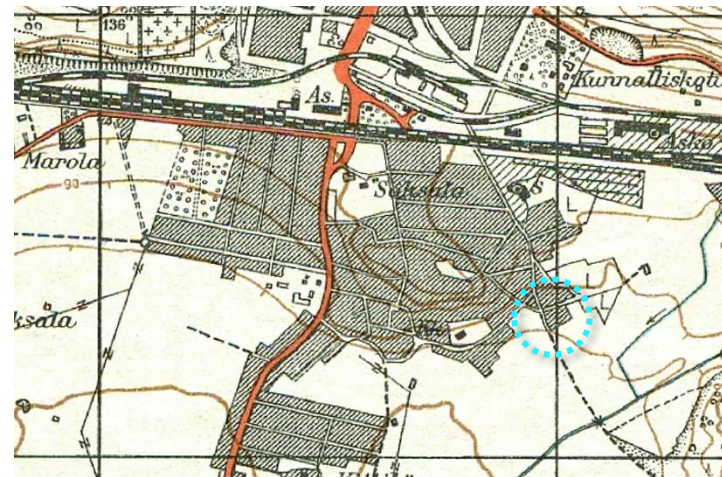
⁵ Åkerlind, 2017, s. 38.

Kuva 13. Ote Lahden kaupungin asemakaavasta vuodelta 1925. Kartalla on esitetty myös esikaupunkialueet. Kerintie 2 sijoittuu kartalla sen oikeaan alakulmaan. Kartassa kohdetta ei ole esitetty, koska Ylöstalon talo jaettiin Anttilan talosta vasta vuonna 1927 ja kohde rakennettiin tämän jälkeen. Kohteen likimääräinen sijainti on osoitettu turkoosilla pistekatkoviivalla. Lähde: Timo Meriluodon vanhat kartat.

Kuva 14. Ote topografisesta kartasta Lahdesta vuodelta 1931. Siihen Ylöstalon piha on merkitty rakennuksineen. Lähde: Timo Meriluodon vanhat kartat.

Kuva 15. Ote topografisesta kartasta Lahdesta vuodelta 1938. Siihen on merkitty Ylöstalon piha, muttei rakennuksia. Radanvarrella näkyy Askon tehtaät. Lähde: Timo Meriluodon vanhat kartat.

2.1.3 Alueen ensimmäinen asemakaava 1937

Asemantaustan alue liitettiin Hollolan pitäjältä Lahden kaupunkiin vuonna 1933 osana isompaa liitosaluetta. Liitettyjen alueiden asemakaavoituksesta järjestettiin kutsukilpailu. Kilpailun voitti arkkitehti Carolus Lindberg ja asemakaava vahvistettiin vuonna 1937.¹

Vuoden 1937 kaavassa radan eteläpuoli oli kaavoitettu kaupunkimaiseksi pientaloalueeksi, jossa kadut, aukiot, pientalot ja rivitalot muodostivat tiivistä kaupunkitilaa. Puistot piti sijoittaa pääosin kaupungin omistamalle maalle, joka vaikutti niiden sijaintiin ja laajuuteen. Anttilanmäen mutkaiset kadut oli suoristettu ja olemassa oleva rakennuskanta sai väistyä katujen varsilta. Kaava oli lähtökohtana, kun rautatien eteläpuolella olevia alueita ruvettiin rakentamaan.²

Lindbergin asemakaava ei kuitenkaan toteutunut laajasti, sillä se oli laadittu ajan henkeen välittämättä olevasta rakennuskannasta, tielinjauksista tai kiinteistörajoista. Kaupungin arkkitehtiosaston arkkitehti Tauno Niemioja pyrki 1951 laatimassaan suunnitelmassa Anttilanmäelle noudattamaan asukkaiden omistamia tai vuoraamia tilojen rajoja. Vanhat kujat levennettiin kaavassa 10 metrin levyisiksi.³

2.2 Jälleenrakennuskausi

Anttilanmäen eteläpuolinen peltoaukea alkoi rakentumaan jälleenrakennuskaudella. Kerintien ja Leantien välinen alue asemakaavoitettiin vuonna 1945 ja alue rakentui 1940- ja 1950-lukujen taitteessa.⁴

2.3 Aluerakentamisen ja teollistumisen kausi

1960-luvulla Lahdessa alkoi aluerakentamisen kausi yhteiskuntarakenteen voimakkaasti muuttuessa. Teollistuminen ja sen myötä kaupungistuminen näkyivät voimakkaasti myös Lahdessa. Vuosina 1963–1964

järjestettiin kaupungin keskustaa ja sen lähiympäristöä koskeva yleinen aatekilpailu. Asemantaustaan esitettiin suorakulmaista katuverkkoa ja sen varrelle kookkaita rakennusmassoja. Olemassa oleva rakennuskanta ajateltiin purettavaksi. Suunnitelma on heijastunut useisiin myöhempiin aluetta koskeviin suunnitelmiin ja kaavoihin.⁵

1970-luvulla Anttilanmäelle laadittiin asemakaava, jossa alue esitettiin muutettavaksi kerrostaloalueeksi ja tieverkko voimakkaasti uusittavaksi. Sisäasiainministeriö ei vahvistanut kaavaa ja asetti alueen jatko-suunnittelua varten rakennuskieltoon. Kaavassa nykyisten Vihdinkadun ja Vihdinkujan linjausten paikalle esitetään leveää katuja, josta haarautuu Kerintien risteyksessä leveä katu kaakkoon.⁶ Kerintien 2 pihapiiri jää kaavan tielinjauksen alle.

Anttilanmäen ns. suojelukaava vahvistettiin kaupunginvaltuustossa 1.8.1983. Siinä Anttilanmäen alue on erillispientalojen alue, jolla ympäristö säilytetään.⁷ Anttilanmäen nykyinen asemakaava on vuodelta 2011. Kerintie 2 ei kuitenkaan ole tämän asemakaavan alueella, vaan kohteessa on edelleen voimassa vuoden 1983 asemakaava.

Nykyisin Askon huonekalutehtaana tunnettu puuseppätehdas sijoittui Anttilanmäen ja Pietarin radan koillispuolelle 1920-luvun lopulla⁸. Tehdaskompleksia laajennettiin 1960-luvulla radan eteläpuolelle vuonna 1965 valmistuneella teollisuus- ja varastohallilla sekä edelleen etelään vuonna 1989 valmistuneella teollisuus- ja varastohallilla⁹.

^{1, 2} Rope, 2008, s. 8

³ Rope, 2008, s. 9.

⁴ Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista, 2000, s. 154

⁵ Rope, 2008, s. 20

⁶ Rope, 2008, s. 12

⁷ Rope, 2008, s. 13

⁸ Wager, 2012, s. 79–80

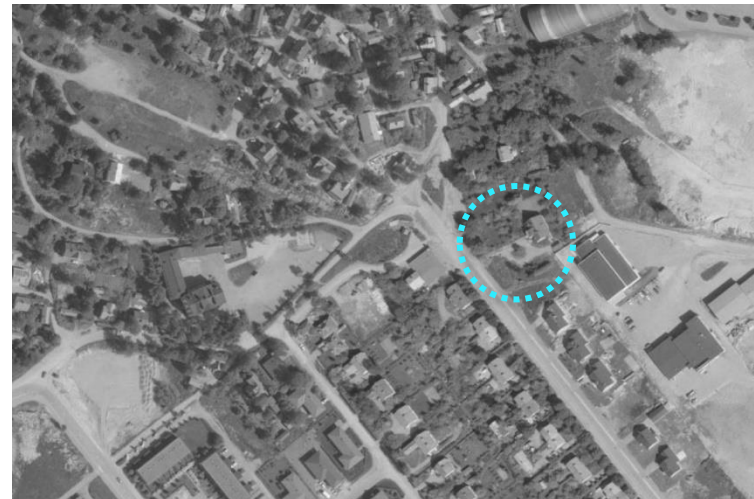
⁹ Rakennustiedot

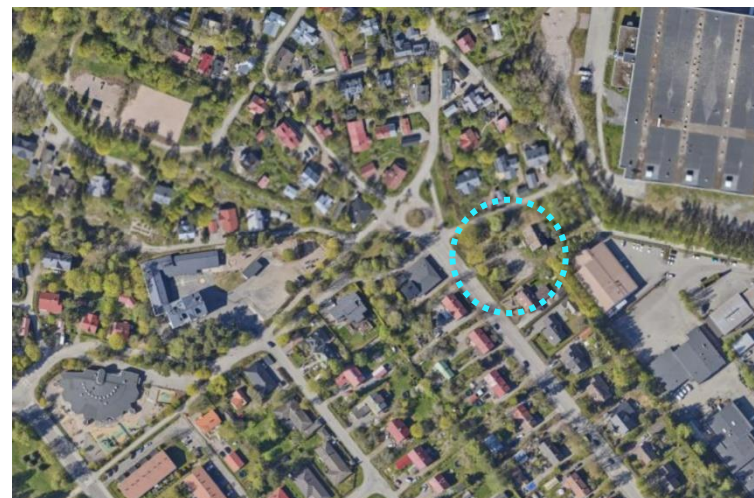
Kuva 16. Ote vuoden 1946 ilmakuvaista Anttilanmäen eteläosasta.
Lähde: Lahden karttapalvelu.

Kuva 17. Ote vuoden 1951 ilmakuvaista Anttilanmäen eteläosasta.
Lähde: Paikkatietoikkuna.

Kuva 18. Ote vuoden 1986 ilmakuvaista. Kerintien koillispuolelle rakennettiin pientaloja 1980-luvulla ja entiselle pellolle sijoittui teollisuusrakentamista. Vielä vuoden 1979 ilmakuvaissa Kerintien koillispuolella on laaja peltoauea. Lähde: Lahden karttapalvelu.

Kuva 19. Ote vuoden 2022 ilmakuvaista. Kuvan oikeassa yläreunassa näkyvä iso teollisuusrakennus on 1980- ja 1990-lukujen taitteesta. Lähde: Lahden karttapalvelu.

3 ANTILAN TILASTA MIELENTERVEYSTYÖN TUEKSI – KERINTIE 2:N HISTORIAA

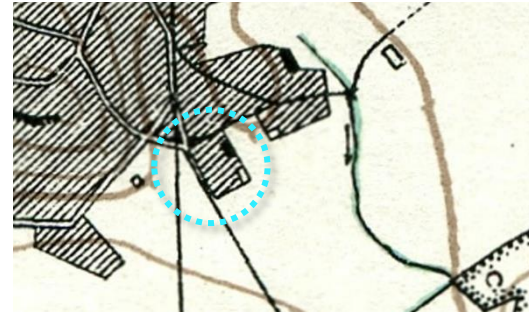
3.1 Anttilan talosta lohkottu Ylöstalon tila

Vuonna 1850 päättyneen isojaon jälkeen Anttilan talon maat sijaitsivat kaikki Lahden kylässä. Järvenpään kylään kuuluneen Anttilanmäen itäosasta taloon liitettiin maita vasta vuonna 1897 tilusvaihdon yhteydessä. Isojaon järjestelyissä 1904 Anttilaan liitettiin vielä Juhakkalan talon maita nykyisen Riihitien itä- ja kaakkoispuolelta aina Kerinkallioon asti. Anttilan talo alkoi myydä palstoja maistaan vuonna 1907. Niille sijoittui sekä asutusta että teollisuutta.¹

Vuonna 1927 Anttilan tila jaettiin perinnönjaossa kolmeen osaan. Anttilanmäen pohjoisosasta ja Kerintien koillispuolesta muodostettiin Ylöstalon tila, jota on kutsuttu myös Marolaksi. Ylöstalon asuinrakennus rakennettiin pian perinnönjaon jälkeen. Piha, asuinrakennus ja piharakennus on merkitty jo vuoden 1931 topografiseen karttaan. Asuinrakennus on edelleen paikallaan. Vuoden 1931 kartassa näkyvä piharakennus on ollut pieni asuinmökki, jossa luultavasti asui talon palkollisia². Lisäksi pihapiirissä oli navetta.

Lahden kaupunki osti Anttilan päätilan 66 ha vuonna 1938. Anttilasta vuonna 1927 jaetut Vähä-Anttila ja Ylöstalo, yhteensä 30 ha, myytiin Lahden kaupungille vuonna 1981.³ Tilan myynti saattoi liittyä alueen kaavoituksen epäselviin tavoitteisiin Anttilanmäen tulevaisuudesta, mutta tämän selvityksen yhteydessä tästä ei saatu varmuutta.

Yksityisten omistajien aikaan taloon mahdollisesti tehdyistä muutoksista ja korjauksista ei löydetty tämän selvitystyön yhteydessä dokumentteja. Kevyitä pintaremontteja lukuun ottamatta rakennus luultavasti säilyi pitkälti alkuperäisessä asussaan.

Kuva 20. Ote topografisesta kartasta Lahdesta vuodelta 1931. Siihen Ylöstalon piha on merkitty rakennuksineen. Kohde korostettu turkoosilla pisteviivalla. Lähde: Timo meriluodon vanhat kartat.

Kuva 21. Kuva on oletettavasti kohteen pääoven edustalta. Ikkunat vastaavat nykyisiä kuistinikkunoita, mutta ovi ja kuistin portaat ovat muuttuneet. Kuva on ajoittamaton eikä kuvan ottopaikasta ole varmaa tietoa. Toisen kuvassa olevista henkilöistä mainitaan olevan Marolan emännöitsijä.

Kuvalähde: Åkerlind (2017), Anttilanmäki elää. Eläköön Anttilanmäki! s. 40, Matti Mäen kokoelma.

Sähköä Anttilanmäkeen saatiin 1900-luvun alussa, kun radanvarteen sijoittui sähkömylly, josta myytiin sähköä lähistön taloillekin. Lahden sähkölaitos osti Asemantaustan johtoverkon vuonna 1920, jonka jälkeen Anttilanmäen sähköverkkoa alettiin kehittää laajemmin. Koska sähköverkkoon liittyjien piti maksaa kaupungin rajan ulkopuolella kaikki liittymisestä ja verkon rakentamisesta aiheutuvat kulut, sähköistyminen oli hidasta. Ylöstalo on voinut liittyä sähköverkkoon heti taloa rakennettaessa tai vasta myöhemmin. Sähkövedot kohteeseen on tehty pintaveitoina.

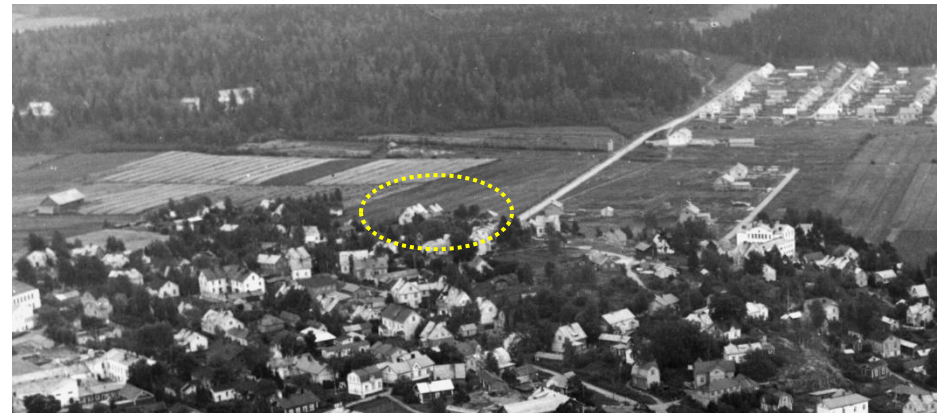
Vesijohtoja ja viemäriä alettiin rakentaa Anttilanmäelle 1930-luvun lopulla, mutta sota keskeytti työt. Vesijohto- ja viemäriverkoston valmistuttuakin liittymishalukkuus siihen oli heikkoa johtuen mm. aluetta koskevista saneeraussuunnitelmista.⁴ Oletettavasti Ylöstalon alakerran wc on rakennettu talon liittyttyä vesi- ja viemäriverkkoon. Yläkerran wc on todennäköisesti uudempi 1980-luvulta. Ylöstalon navettaan johti nykyisen Umpikujan varrelta olleesta Hopealähteen kaivosta vesiputki jo ennen talon liittymistä vesijohtoverkostoon⁵.

^{1, 2, 3} Åkerlind, 2017 s. 38–40

^{4, 5} Åkerlind, 2017 s. 130-135

Kuva 22. Ylöstalon pihapiiri vuoden 1946 ilmakuvassa. Pihaa kiertävät pensasaidat, puutarhasta erottuu hedelmäpuita ja marjapensaita. Kerintie on rakennettu. Lähde: Lahden karttapalvelu.

Kuva 23. Ote viistokuvasta luoteesta kaakkoon vuosilta 1948–1949. Etualalla näkyy Anttilanmäen vapaasti syntyneitä asutusta, taaempaa metsän reunassa näkyy Kerinkallion jälleenrakennuskauden asuinalue. Keskellä keltaisella pisteiviivalla korostettuna Ylöstalon pihapiiri pellon reunassa. H. S. Niemi. Kuvalähde: Lahden museot, kuvakoelmat.

Kuva 24. Ylöstalon asuinrakennus 1974. Pihalla olevasta traktorista päätellen Ylöstalo toimi edelleen maatilana 1970-luvulla. Yrjö Puuperä. Kuvälähde: Lahden museot, kuvakokoelmat.

Kuva 25. Ylöstalon pihapiiri kuvattuna kohteen eteläpuolelta Kerintieltä kohti pohjoista. Keskellä Ylöstalon asuinrakennus, vasemmalla tien varressa navetta ja oikealla näkyy osa pienemmästä asuinrakennuksesta. Kuva on ajoitettu Lahden museossa vuosille 1975–1979. Kuvaaja ei ole tiedossa. Kuvälähde: Lahden museot, kuvakokoelmat.

Kuva 26. Ylöstalon pihapiirin reunalla ollut pieni asuinrakennus 1974. Ilmakuvien perusteella se on purettu vuosien 1979 ja 1986 välillä. Ylöstalon peltoaukea on vielä avoin. Taustalla näkyy Ruolan korkeat kerrostalot. Yrjö Puuperä. Kuvälähde: Lahden museot, kuvakokoelmat.

Kuva 27. Ylöstalon aumakattoinen navetta 1974. Ilmakuvien perusteella se on purettu vuosien 1979 ja 1986 välillä. Kuvan etualalla näkyy navetan ja Kerintien välissä ollut vanhempi tielinjaus. Yrjö Puuperä. Kuvälähde: Lahden museot, kuvakokoelmat.

3.2 Miete ry:n toimipaikka

Ylöstalon asuinrakennus toimi vuodesta 1983 vuoteen 2019 Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n keskuspaikkana. Yhdistys on perustettu vuonna 1973 ja sen tarkoituksena on koota Päijät-Hämeen alueen mielenterveyskuntoutujia yhteen.¹ Yhdistyksen perustaminen kytkeytyy 1970-luvulla alkaneeseen ajattelutavan muutokseen, kun mielisairausten hoidosta alettiin siirtyä mielenterveyden hoitoon. Yhdistys on Mielenterveyden keskusliiton jäsenyhdistys. Keskusliitto perustettiin vuonna 1971 lisämessä, ja sen tavoitteena oli parantaa psyykkisesti sairastuneiden ja sairaudesta toipuneiden oikeuksia ja asemaa sekä vaikuttaa mielenterveysongelmiin liittyvään stigmaan.²

2010-luvun puolivälissä Miete ry:llä oli 550 jäsentä ja Kerintie 2:een kokoontui päivittäin 40–50 ihmistä.³

Miete ry:n vuokrattua Ylöstalon Lahden kaupungilta toimitiloikseen, kohde kunnostettiin asuintalosta mielenterveystyön avohoidon toimipisteeksi. Tällöin keittiön sisäänkäynnin yhteyteen on rakennettu tekninen tila, keittiön kalustus uusittu, yläkertaan rakennettu pesu- ja saunatilat sekä luultavasti myös wc.

Kunnostuksen yhteydessä rakennus myös lisälämmöneristettiin. Seiniin, välipohjaan ja yläpohjiin lisättiin lämmöneristystä. Lämmöneristystä on parannettu myös vaihtamalla ikkunoiden sisäpuutteet lasiseiniin. Ulkopuutteet lasiseiniin vaikuttavat alkuperäisiltä.

Käyttötarkoituksen muutokseen liittyvät muutossuunnitelmat on tehty Lahden kaupungin teknillisessä virastossa talosuunnitteluosastolla, ja muutoslupakuvat on allekirjoittanut kaupunginarkkitehti Erik Liljeblad.

Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n toiminnan siirryttyä kohteesta muualle vuonna 2019⁴ rakennus on ollut käyttämätön. Ikkunat on peitetty, jotta laseja ei rikota. Rakennuksessa on pidetty peruslämpö päällä.

¹ Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki MIETE ry

² Mielenterveyden keskusliitto

³ Åkerlind, 2017 s. 41

⁴ MIETE-lehti 2019/1

4 KERINTIE 2

4.1 Alkuperäinen massoittelu ja ulkoasu sekä niihin tehdyt muutokset

Kohteen alkuperäisiä pohja- ja julkisivukuvia ei löytynyt tätä selvitystä tehdessä. Kohteen rakentamisen aikaan 1920-luvun lopulla alue kuului Hollolan maalaispitäjään. Maalaispitäjissä rakennusvalvonta ei ollut yhtä tiukkaa kuin kaupungeissa, eikä kohteesta luultavasti ole arkistoitu lupakuvia. Lahden kaupungin rakennusvalvonnan arkistosta kohteesta löytyi muutoskuvat vuodelta 1983. Muutoskuviin sisältyy asemapiirros sekä ensimmäisen ja toisen kerroksen pohjakuvat. Julkisivukuvia kohteesta ei löytynyt.

Lahden museoiden kuvakokoelmista löytyy kohteen päärakennuksesta ja pihapiiristä valokuvia 1970-luvulta. Niiden ja kohteen nykyisen ulko-asun perusteella kohteen massoittelu ja julkisivut vastaavat pitkälti alkuperäistä. Anttilanmäki elää. Eläköön Anttilanmäki! -kirjassa on valokuva kahdesta henkilöstä ilmeisesti kohteen pääoven edessä (ks. Kuva 21). Kirjassa ei esitetä kuvalle ajoitusta, mutta oletettavasti se on 1900-luvun alkupuoliskolta. Kuvassa pääovelle johtavat portaat ovat puurakenteiset ja pääovi on paripeiliovi. Oven viereiset ikkunat ovat risti-ikkunoita, joiden ylälasit on jaettu neljään pieneen ruutuun. Kuistin vuorauksena on pystypeiterimavuoraus.

Kuva 28 (vasemmalla yllä). Pääjulkisivu lounaaseen vuonna 1974. Yrjö Puuperä. Kuvalähde: Lahden museot, kuvakokoelmat.

Kuva 29 (vasemmalla alla). Pääjulkisivu lounaaseen vuonna 2023. 1970-luvun tilanteeseen nähden parvekkeen ovi on vaihdettu ja kuistin portaisiin on asennettu kaiteet. Katolla on piippujen välissä kulkusilta. Ikkunat on peitetty, mutta levyjen takana ikkunoissa on edelleen alkuperäiset ulkopuitteet. Omenapuut pihatien varressa ja kuuset talon takana ovat kasvaneet isoiksi. Kuva: FCG, 2023.

Asuinrakennus on pohjakaavaltaan suorakaiteen mallinen. Pääsisäänkäynti on lounaisjulkisivun keskellä olevan umpikuistin kautta. Puupaneeliovi vastaa 1970-luvun kuvissa näkyvää pariovea. Alkujaan ovi on ollut ilmeisesti kuitenkin paripeiliovi. Myös kuistin portaat vastaavat 1970-luvun kuvissa näkyviä paikalla valettuja betoniportaita. Kaidetta ei ollut vielä 1970-luvulla. Alkujaan portaat ovat olleet ilmeisesti puurakenteiset. Kuistin yllä on avoparveke. Parvekkeen kaide vastaa 1970-luvun kuvissa näkyvää kaidetta. Kaide voi mallin perusteella olla alkuperäinen.

Asuinrakennuksen kaakkoisjulkisivulla on keittiön sisäänkäyntinä toimiva pienempi umpikuisti. Satulakattoisen kuistin kattokulma vastaa muuta kattoa, ja koillislape on jatkoa muulle katolle. Ovi vaikuttaisi vastaavan 1970-luvun kuvassa näkyvää ovea, mutta lukko ja kahva ovat uudempiä. Rakenteiltaan keittiön ovi vastaa pääovea, joten se lienee vaihdettu samalla kuin pääovi. Ovelle johtavat puuportaajat ja metalliputkesta taivutettu kaide vastaavat 1970-luvun kuvassa näkyviä portaita ja kaidetta, joskin ainakin portaiden sivuvuoraus on vaihdettu.

1970-luvun valokuvassa kaakkoisjulkisivulla on lisäksi kaksi sisäänkäyntiä kivijalassa. Niistä reunimmainen on edelleen olemassa ja puuovi lienee alkuperäinen. Keskemmällä julkisivua ollut aukko on muurattu umpeen ja sitä suojannut katos on purettu. 1970-luvun valokuvan perusteella katos ei ole ollut alkuperäinen.

Kuva 30 (vasemmalla yllä). Julkisivut lounaaseen ja kaakkoon vuonna 1974. Yrjö Puuperä. Kuvalähde: Lahden museo.

Kuva 31 (vasemmalla alla). Julkisivut lounaaseen ja kaakkoon vuonna 2023. 1970-luvun tilanteeseen nähden suurin muutos on kaakkoisjulkisivulta umpeen muurattu kivijalan oviaukko ja oven edustalla olleen katoksen purkaminen. Julkisivuvuorauksen yksityiskohtat vastaavat 1970-luvun tilannetta. Yksityiskohtien ja tyylin perusteella julkisivuvuoraus ja listoitukset on alkuperäinen. 1970-luvun kuvissa tontin takaosassa kasvavat suuret kuuset eivät vielä näy. Kuva: FCG, 2023.

Asuinrakennuksen satulakatto on jyrkkä ja kattokulma lähellä 1:2. Lounaisjulkisivulla on lapekattoinen kattolyhty keskellä julkisivua. Kattolyhdyssä on ovi parvekkeelle ja sen molemmin puolin ikkunat. 1970-luvun kuvissa parvekkeen ovi on ikkunaton, nykyisessä ovesa on oven yläosassa vaakaikkuna. Nykyinen puuovi lienee 1970- ja 1980-lukujen vaihteesta. Lounaisjulkisivulla on kattolyhdyn molemmin puolin pienemmät lapekattoiset kattolyhdyt, joissa on matalat vaakaikkunat kylmiin ullakkotiloihin. Koillisjulkisivun keskellä puolestaan on hieman lounaisjulkisivun kattolyhtyä kapeampi ja matalampi kattolyhty. Sen reunoilla on neliön malliset ikkunat. Nykyisin ikkunoiden takana on pesu- ja saunatilat, mutta alkujaan ikkunat ovat todennäköisesti olleet kylmän ullakkotilan ikkunoita.

Katolle on puhkaistu yläkerran wc-tilasta ja pesu- ja saunatiloista hormit. Pesu- ja saunatilat on tehty 1980-luvun alussa, kun kohde muutettiin mielenterveystyön avohoidon toimipisteeksi. Luultavasti myös yläkerran wc on samalta ajalta.

Tyyliltään kohteen ulkoarkkitehtuuri edustaa 1920-luvun klassismia. Ajan klassismille tyypillistä oli selkeä massoittelu ja vähäinen koristelu. Mahdolliset koristeaiheet ammensivat antiikin arkkitehtuurista. Kohteessa antiikista ammentavana tyylipiirteenä voidaan pitää päätykolmioiden korostamista jatkamalla räystäiden aluslistoja päätyjulkisivulle. Listan profiili on hieman kaareva. Säännöllinen ja symmetrinen ikkunaukotus on myös tyypillistä klassismille. Kohteessa ikkunoiden listoitusta on selkeää ja yksinkertaista. Ainoastaan yläkerrassa päätyikkunoiden välissä on koristeltu otsalauta. Päädyissä lähellä katonharjaa olevien pienten ikkunoiden vuorilaudat puolestaan kehystävät neliön muotoiset ikkunat ympyrän sisään. Kohteen pystypeiterimavuoraus sekä listoitusta vaikuttaa alkuperäiseltä.

Kuva 32 (yllä). Kattokulma on melko jyrkkä ja päätykolmiota korostaa vaakalista. Ullakkokerroksessa päätyikkunoiden vuorilaudat ovat muotoillut ja ikkunoiden otsalaudassa on koriste. Harjan pienen ikkunan vuorilaudat muodostavat ympyrän.

Kuva 33 (alla). Päätyjen vaakalistan profiili vastaa räystäiden aluslistoitusta. Muodoltaan kaareva lista on alkuperäinen. Räystäskourut ovat vastaavat kuin 1970-luvun kuvissa näkyvät räystäskourut. Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 34 (vasemmalla ylhäällä): Lounaaseen antavan pääjulkisivun portaikko oli todennäköisesti alkujaan puurakenteinen. Vuoden 1974 valokuvassa näkyy nykyinen betonivalettu portaikko. Samaisen valokuvan perusteella portaikon metallikaide on lisätty myöhemmin, koska sitä ei kuvassa vielä näy. Sitä vastoin rakennuksen kaakkoiskulmalla oleva portaikko kaiteineen (kuvassa vasemmalla) oli uusittu kestopuiseksi jo vuoteen 1974 mennessä.

Pääovi ja parvekkeen ovi eivät ole vanhojen valokuvien perusteella alkuperäisiä. Vasemmanpuoleisen ikkunan alla oli vielä 1970-luvulla suurempi ladoin peitetty tuuletusaukko, jota on pienennetty jälkikäteen. Lisäksi vesikatolle on lisätty kattosilta ja ilmanvaihtoputki vuoden 1974 jälkeen.

Kuva 35: (vasemmalla alhaalla): Rakennuksen kaakkoissivulla oli vielä vuoden 1974 valokuvassa tiilimuurattu, katettu sisäänkäynti kivijalkaan, mahdollisesti kellariin. Sisäänkäynti on myöhemmin purettu ja käynti kellariin suljettu. Ulkoasunsa perusteella keittiön kuistin ovi ei ole alkuperäinen.

Kuva 36 (oikealla ylhäällä): Rakennuksen katolle on lisätty ilmanvaihtoputki sekä kattosilta. Seinän vierellä on ilmeisesti kaukolämpöön liittyvä kotelointi.

Kuva 37: (oikealla alhaalla): Rakennuksen luoteisjulkisivulla erottuvat ilmanvaihtotenttiilit sekä pelastautumistikkaat, jotka ovat rakennusajankohtaa myöhäisempää perua. Julkisivun puuvuorausta on avattu alareunasta mahdollisesti rakenteiden painumisen vuoksi.

■ purettu rakenne
 ■ muutettu rakenne
 ■ myöhemmin lisätty rakenne tai varuste

4.2 Massoittelu ja ulkoasu nykyisin

4.2.1 Kokonaisuus

Rakennuksen massoittelu ja ulkoasu vastaa pitkälti alkuperäistä. Suora-kaiteen mallisesta rakennusmassasta ulkonee lounaisjulkisivulla kuisti, jonka kautta on pääsisäänkäynti rakennukseen. Kaakkoisjulkisivulla on puolestaan pienempi kuisti, jonka kautta on sisäänkäynti keittiöön.

Satulakaton harjakulma on melko jyrkkä mahdollistaen asuinhuoneiden sijoittamisen myös ullakolle. Lounaisjulkisivun keskellä on lapekattoinen kattolyhty, jonka kautta on kulku kuistin yllä olevalle parvekkeelle. Kattolyhdyn molemmin puolin on pienemmät kattolyhdyt. Koillisjulkisivun keskellä on yksi kattolyhty, joka on hieman pienempi kuin lounaisjulkisivun kattolyhty.

Kuva 38 (oikalla yllä). Lounaaseen antava pääjulkisivu. Pääsisäänkäyntinä toimivan umpikuistin yllä on lapekattoinen kattolyhty. Kattolyhdyn ja umpikuistin ikkunat on sijoitettu symmetrisesti ovien molemmin puolin. Suurta kattolyhtyä kehystävät molemmin puolin pienemmät yksi-ikkunaiset kattolyhdyt.

Kuva 39 (vasemmalla alla). Rakennuksen takana, koilliseen suuntautuvan julkisivun keskellä on myös kattolyhty, joka on pääjulkisivun kattolyhtyä pienempi.

Kuvat: FCG, 2023

Kuva 40 (vasemmalla yllä). Luoteisjulkisivulla symmetrian rikkoo alakerran erikokoiset ikkunat, joiden koko heijastaa huoneiden alkuperäistä käyttötarkoitusta. Pienemmän ikkunan takana on ollut makuuhuoneeksi soveltuva pienempi huone, isomman takana suurempi olohuone.

Kuva 41 (vasemmalla alla). Kaakkoisjulkisivulla on keittiön sisäänkäynnin yhteydessä umpikuisti. Kulkuaukko kivijalkaan on myös kaakkoisjulkisivulla.

Kuvat: FCG, 2023.

4.2.2 Vesikatto

Rakennuksessa on melko jyrkkä satulakatto. Vesikatteenä on saumattu pelti. Se on sävyltään tumman ruskea. Vesikate on alkuperäinen. Ulkonevat räystäät ovat umpinaiset. Aluslaudat on maalattu julkisivujen kanssa samalla sävyllä vihertäväksi.

Katolla ei ole räystäskouruja, vaan vesi ohjataan jalkakouruilla syöksytorviin. Syöksytorvien malli on vastaava kuin 1970-luvun valokuissa, mutta ei välttämättä alkuperäinen. Syöksytorvet ovat tummaruskeat. Pääsisäänkäynnin yllä kuistin katolla on peltinen räystäskouru, joka luultavasti on myöhempi lisäys.

Savupiiput on pellitetty, ja ne näkyvät pellitettyinä 1970-luvun valokuissa. Savupiippujen välissä on kulkusilta. WC- ja kylpytilan rakentamisen yhteydessä katolle on puhkaistu ilmanvaihtohormit.

Katon kantavana rakenteena on kattoristikko, joka on näkyvissä yläkerran aulassa kattolyhdyn kohdalla. Kattoristikon rakenteisiin on käytetty kierrätettyjä hirsiiä, koska rakenteissa on loveuksia.

Kuva 42 (yllä). Kattorakenne kylmässä ullakkotilassa rakennuksen sivulla. Vesikatetta kannattaa tuppeensahatut laudat, joita on paikoin melko harvassa.

Kuva 43 (oikealla yllä). Koillisjulkisivun kattolyhty. Sen yllä näkyy pesu- ja saunatiloista puhkaistut ilmanvaihtohormit ja niiden välistä kulkuluukku ullakolle.

Kuva 44 (oikealla alla). Kattoristikon rakenteita näkyy yläkerran aulassa kattolyhdyn kohdalla. Kuvat: FCG, 2023.

4.2.3 Julkisivut

Julkisivut ovat pystypeiterimavuorattu ja vaalean vihertäviksi maalatut. Julkisivuissa on korostettu päätykolmioita vaakalistalla. Listoitus on valkoista. Nurkissa on nurkkalaudat. Seinäpintojen ja räystäiden välissä on profiloitu listoitus, joka kääntyy rajaamaan päädyissä päätykolmion. Päätykolmiossa käytetty lauta on kapeampaa kuin seinien alaosan vuorauksessa käytetty lauta. Julkisivuvuoraus vaikuttaa alkuperäiseltä. Paikoin ulkovuorausta on jouduttu purkamaan ja uudistamaan seinien alaosassa. Julkisivuvuorauksen ja kivijalan välissä on kivijalkaa vedeltä suojaava lippalauta. Kivijalka on paikalla valettua betonia.

Julkisivujen jäsentely ja aukotus on säännönmukaista ja lähes symmetristä. Symmetrian rikkoo keittiön kuisti sekä toisessa päädyssä ikkunoiden sijoittelu.

Kuva 45 (vasemmalla). Julkisivuvuoraus on jouduttu avaamaan seinien alareunassa. Seinärakenteiden painuminen näkyy julkisivun pullistumisena.

Kuva 46 (oikealla yllä). Keittiön kuistin julkisivuvuoraukseen on käytetty kapeampaa lautaa kuin julkisivuun muualla. Kuistin vuoraus alkaa kuvassa näkyvän lampun kohdalta.

Kuva 47 (oikealla alla). Avattu julkisivuvuoraus seinien alareunassa repsottaa paikoitellen.

Kuvat: FCG, 2023.

4.2.4 Sisäänkäynnit ja parvekkeet

Kohteen pääsisäänkäynti on lounaisjulkisivun keskellä olevan kuistin kautta. Pääovi on oranssinruskeaksi maalattu paripuuovi, jonka toisessa ovilehdessä on luukku postia varten. Ovi näkyy nykyasussaan 1970-luvun valokuvissa, mutta se ei ilmeisesti ole alkuperäinen. Ovelle johtaa paikalla valetut betoniportaavat. Nekin näkyvät 1970-luvun valokuvissa, mutta alkujaan portaavat ovat todennäköisesti olleet puuta. Portaiden ruskeaksi maalatut metallikaiteet lienevät 1980-luvulta, kun kohde on muutettu mielenterveystyön avohoidon toimipisteeksi. Portaiden ruskea maalipinta on huonossa kunnossa ja betoni on paikoin pahoin rapautunutta.

Kuistin ikkunat on peitetty rakennuslevyin 2019 kun rakennus jäi tyhjilleen. Oven molemmin puolin on risti-ikkunat ja kuistin kummallakin sivuseinällä on vierekkäin kaksi risti-ikkunaa. Ikkunoiden ylemmät lasit on jaettu neljään ruutuun. Kuistin yksilasisten, ulosaukeavien ikkunoiden puitteet ja helat ovat alkuperäiset, todennäköisesti myös lasit ovat ainakin suurimmaksi osaksi alkuperäisiä.

Kuistin yllä on parveke. Parvekkeen matala puukaide näkyy nykyasussaan 1970-luvun valokuvassa ja tyylin perusteella se vastanee alkuperäistä. Parvekkeen ovi on vaihdettu todennäköisesti 1980-luvulla käytötarkoituksen muutokseen liittyneen remontin yhteydessä, koska 1970-luvun kuvissa ovi vaikuttaa ikkunattomalta. Nykyisessä ovesa on yläreunassa ristikkoikkuna.

Kuva 48. Pääsisäänkäynti nykyasussaan. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 49 (vasemmalla yllä). Kuistin ikkunat ovat alkuperäisiä ulosaukeavia ikkunoita. Lämmittämättömällä kuistilla ikkunat ovat yksipuitteisia ja -lasisia. Myös helat ovat alkuperäisiä.

Kuva 50 (vasemmalla alla). Kuistin sisäovi on alkuperäinen ikkunallinen paripeiliovi. Oven lasitus on myös alkuperäinen.

Kuva 51 (yllä vasemmalla). Kuistin ja eteisen väliset ikkunat vastaavat puitejaoltaan ulkoikkunoita. Kuistin puoleiset puitteet ovat alkuperäiset.

Kuva 52 (yllä oikealla). Kuistin ja eteisen välisten ikkunoiden eteisen puoleiset puitteet on joko lisätty tai vaihdettu 1980-luvun käyttötarkoituksen muutokseen liittyneessä remontissa.

Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 53 (vasemmalla yllä). Lounaisjulkisivun kattolyhdyn ovi ja ikkunat kuvattuna sisältä. Ikkunoiden ulkopuitteet ovat alkuperäiset, sisäpuitteet 1980-luvun remontista.

Kuva 54 ja 55 (vasemmalla alla). Puupaneloitu parvekkeen ovi on todennäköisesti 1980-luvun remontista, koska 1970-luvun valokuvissa parvekkeen ovi vaikuttaa ikkunattomalta. Parvekkeen ovesta on sekä sisään että ulos aukeava ovilehti, joista vain ulomman oven ikkunassa on ristikkokoriste.

Kuvat: FCG, 2023.

Keittiön sisäänkäynti on kohteen kaakkoisjulkisivulla olevalta pienemältä kuistilta. Ruskeaksi maalattu ikkunallinen ovi vastaa 1970-luvun kuvassa näkyvää ovea, mutta lukko ja kahva ovat uudempia. Rakenteiltaan keittiön ovi vastaa pääovea, joten se lienee vaihdettu samalla kuin pääovi. Ovelle johtavat puuportaat vastaavat malliltaan 1970-luvun kuvassa näkyviä puuportaita. Askelmat ovat nykyisin kestopuuta. Myös ohutta metalliputkea olevat kaiteet ovat vastaavat kuin 1970-luvun kuvassa.

Keittiön kuistin ikkunat sijoittuvat kuistin sivuille ja ne ovat matalahkot vaakaikkunat seinien yläreunassa. Kuistin ikkunat on peitetty rakennuslevyin 2019 kun rakennus jäi tyhjilleen. Ikkunat ovat pari-ikkunoita, joiden ulommat puitteet ovat alkuperäiset, sisemmät puitteet 1980-luvun käyttötarkoituksen muutokseen liittyvän remontin ajalta.

Keittiön kuistin kattokulma vastaa rakennuksen muuta kattoa ja koillisjulkisivun katonlape jatkuu kuistin ylle. Kuistin päätykolmiota on korostettu vastaavasti vaakalistalla kuin varsinaisissa päädyissäkin. Päätykolmiossa on pieni neliskulmainen ikkuna, jonka listoitus muodostaa ympyrän ikkunan ympärille. Kuistin pystypeiterimavuoraus on tehty hie-man kapeammasta laudasta kuin muualla.

Rakennuksen talotekniikka sijoittuu nykyisin kuistin sivulla olevaan komeroon. Tilassa on mm. vesiliittymä ja kaukolämmönsiirrin. Kohteessa on siirrytty kaukolämmön käyttöön ilmeisesti 1980-luvun käyttötarkoituksen muutokseen liittyvän remontin yhteydessä, ainakin lämmönsiirtimeen on merkitty vuosiluku 1983.

Kuva 56. Keittiön sisäänkäynti nykyasussaan. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 57 (vasemmalla yllä). Keittiön kuistin ikkunat ovat vaakasuuntaisia pari-ikkunoita, joiden kumpikin ulompi puite on jaettu listoin neljään ruutuun.

Kuva 58 (alla vasemmalla). Kuistilla on eteisen lisäksi komero, jossa talotekniikka nykyisin sijaitsee. Alun perin komerosta on ollut ovi myös keittiöön.

Kuva 59 (alla oikealla). Teknisessä tilassa olevassa lämmönvaihtimessa on vuosiluku 1983. Sen perusteella kohteessa on siirrytty kaukolämpöön 1980-luvun käyttötarkoituksen muutoksen ja sen yhteydessä tehdyn remontin myötä.

Kuvat: FCG. 2023.

4.2.5 Perustukset

Rakennuksessa on puurakenteinen tuulettuva alapohja (ns. rossipohja). Sokkeli on paikalla valettua betonia, ja siinä erottuvat alapohjan ryömintätilan tuuletusaukot. Sokkelissa on havaittavissa halkeamia ja rapautumista, mahdollisesti pakkasrapautumaa. Betonisokkelin lisäksi rakennuksessa on rakennusrungon keskellä betonista valettuja pilareita hirsi-palkiston tukena. Tulisijojen alla on omat perustuksensa. Lisäksi ryömintätilassa on havaittavissa puisia lisätukia, jotka voivat johtaa kosteutta maasta kantaviin puurakenteisiin.

Alapohjaa on lisälämmöneristetty ainakin pääsisäänkäynnin kuistin kohdalla 1980-luvun käyttötarkoituksen muutokseen liittyvän remontin yhteydessä. Käyttötarkoituksen muutokseen liittyviin muutospiirustuksiin on kirjattu ylös seuraavasti: ”seiniin, välipohjaan, yläpohjiin lisätään lämmöneristystä”.

1970-luvun valokuvien perusteella kohteessa on saattanut olla kellari. Mahdollinen kellarinovi on kuitenkin muurattu umpeen. Viereistä kivijalassa edelleen olevaa ovea ei saanut maastokäynnillä auki ja tämän takia ei voitu tarkistaa näkykö ryömintätilassa kellariin viittaavia rakenteita.

Kuva 60. Kaakkoispäädyssä on kivijalan ryömintätilaan johtava alkuperäiseltä vaikuttava puuovi. Sen vieressä ollut mahdolliseen kellariin johtanut oviaukko on muurattu umpeen. Oviaukon yllä olleen katoksen paikka erottuu julkisivuvuorauksesta. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 61: Alapohjan ryömintätilaa on käytetty tavaroiden varastointiin, mikä voi heikentää sen tuulettumista. Orgaaninen aines, kuten rakennusjäte ryömintätilassa voi altistaa haitallisille määrille mikrobikasvustoa. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 62. Alapohjan ryömintätila kuvattuna luoteispäädyn tuuletusaukosta. Alapohjan kantavia palkkeja tukevat betonipilarit ovat painuneet ja vinossa. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 63 (vasemmalla yllä). Kivijalassa on tuuletusaukot. Kuvan aukko on luoteisjulkisivulta. Kivijalassa näkyy betonivalun lautamuottien jäljet. Kivijalan pintaa on rapattu paikoitellen.

Kuva 65 (vasemmalla alla). Etenkin kaakkoisjulkisivulla kivijalan betonivalu on paikoin rapautunutta. Lautamuottien jäljet näkyvät selvästi valussa. Kuvassa näkyy myös kivijalan alle johtava ovi. Kivijalka on maalattu harmaanruskealla maalilla.

Kuva 64 (alla). Betonisokkelissa on useita halkeamia, jotka voivat viitata esimerkiksi rakennuksen perustusten alla olevan maan routimiseen. Halkeamien syvyyttä ei kuitenkaan voi silmämääräisesti arvioida.

Kuvat: FCG, 2023.

4.2.6 Ikkunat

Kohteen ikkunat on peitetty rakennuslevyillä vuonna 2019 kohteen jäätyä tyhjilleen. Tyyliltään kohteen ulkoarkkitehtuuri edustaa 1920-luvun klassismia. Ajan klassismille tyypillistä oli selkeä massoittelu ja vähäinen koristelu. Kohteen lähes säännöllinen ja symmetrinen ikkunajaotus on 1920-luvun klassismille tyypillistä. Ikkunoiden listoitus on selkeää ja yksinkertaista. Ainoastaan yläkerrassa päätyikkunoiden välissä on koristeltu otsalauta. Päädyissä lähellä katonharjaa olevien pienten ikkunoiden vuorilaudat puolestaan kehystävät neliön muotoiset ikkunat ympyrän sisään.

Ikkunat ovat pääasiassa risti-ikkunoita. Alakerrassa on laajennetut risti-ikkunat seurusteluhuoneessa ja keittiössä. Ikkunoiden yläosa on jaettu neljään pienempään ruutuun.

Yläkerrassa päätykamareiden ikkunat ovat myös risti-ikkunoita. Ne sijaitsevat pareittain keskellä päätyjä. Mittasuhteiltaan ne ovat hieman matalammat kuin alakerrassa ja ikkunoiden yläosassa on vinoristikko. Seurusteluhuoneen kattolyhdyssä on parvekkeen oven kummallakin puolen pienet pystyikkunat, joiden ulkopuite on listoin jaettu kahteen osaan. Yläosassa on vinoristikko. Sauna- ja pesutilojen kattolyhdyssä on kaksi mittasuhteiltaan neliönmuotoista ikkunaa. Ne on jaettu neljään pienempään ruutuun. Ullakkoikkunat pienissä kattolyhdyissä ovat matalia vaakaikkunoita, jotka on listalla jaettu kahteen ruutuun, joissa on vinoristikko.

1980-luvun käyttötarkoituksen muutokseen liittyvän remontin yhteydessä ikkunoiden sisäpuutteet on vaihdettu. Ulkopuitteet heloineen ovat edelleen alkuperäiset.

Kuva 66 (yllä). Ullakkokerroksen luoteispäädyn kamarin ikkunat. Otsalaudan keskellä on koriste ja sivuvuorilaudat ovat muotoillut. Palotikkaisiin on kiinnitetty radioantenni.

Kuva 67 (alla vasemmalla) ja 68 (alla oikealla). Vasemmalla seurusteluhuoneen luoteisjulkisivun laajennettu risti-ikkuna. Oikealla luoteisjulkisivulta lukuhuoneen risti-ikkuna. Ikkunoiden vuorilaudat ovat yksinkertaisia ja selkeitä. Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 69 (yllä vasemmalla). Ullakkokerroksen luoteispäädyn kamarin ikkunat. Sisäpuitteet on uusittu.

Kuva 70 (yllä keskellä). Seurusteluhuoneen laajennettu risti-ikkuna. Sisäpuitteet on uusittu.

Kuva 71 (yllä oikealla). Askarteluhuoneen risti-ikkuna. Sisäpuitteet on uusittu.

Kuva 72 (alla vasemmalla). Saunan ikkuna. Sisäpuitte on uusittu ja lasi on rikki.

Kuva 73 (alla oikealla). Kylmällä sivu-ullakolla oleva pienen kattolyhdyn ikkuna on alkuperäinen ristikkoikkuna.

Kuvat: FCG, 2023.

4.2.7 Piha ja piharakennukset

Kerintie 2:n piha-alueesta ei ole tehty pihasuunnitelmaa. Pihan ratkaisut pohjautuvat tontin maatila-aikaiseen käyttöön. Kun kohde muutettiin 1980-luvun alussa mielenterveystyön avohoidon toimipisteeksi, pihaa on kehitetty toiminnan mukaisista lähtökohdista.

Kohteen ympäristössä on Kerintien varrella jälleenrakennuskauden asuintaloja sekä 1980-luvun pientaloja. Kohteen itä- ja koillispuolella on mm. Lahden huonekaluteollisuuteen liittyviä suuria teollisuushalleja. Kohteen länsi- ja luoteispuolella on puolestaan Anttilanmäen 1900-luvun alkuvuosikymmeninä ilman kaavoitusta syntynyt pienipiirteinen asuinalue.

Kohteen tasainen tontti on ollut vielä 1900-luvun alussa Anttilanmäelle sijoittuneiden talojen peltona. Kohde on lohkottu perinnönjaossa 1920-luvun lopulla Anttilan talosta. Ylöstalon tila on syntynyt tällöin ja talon rakentamisen myötä pihakin sai perusratkaisunsa. Vuoden 1946 ilmakuvasa asuintalon pääsisäänkäynnille johtaa pihatie Kerintieltä. Pihatien luoteispuolella on marjapensaita ja muita istuksia, kaakkoispuolella puolestaan navetta. Tontti on aidattu pensasaidalla. Tämä perusratkaisu hahmottuu edelleen vuoden 1986 ilmakuvasa, vaikka navetta ja piharakennus onkin purettu. Pihan rajautumiseen on vaikuttanut 1980-luvulla rakennetut suuret teollisuusrakennukset aitoineen sekä Hopealähteentien rakentaminen 1980- ja 1990-lukujen taitteessa.

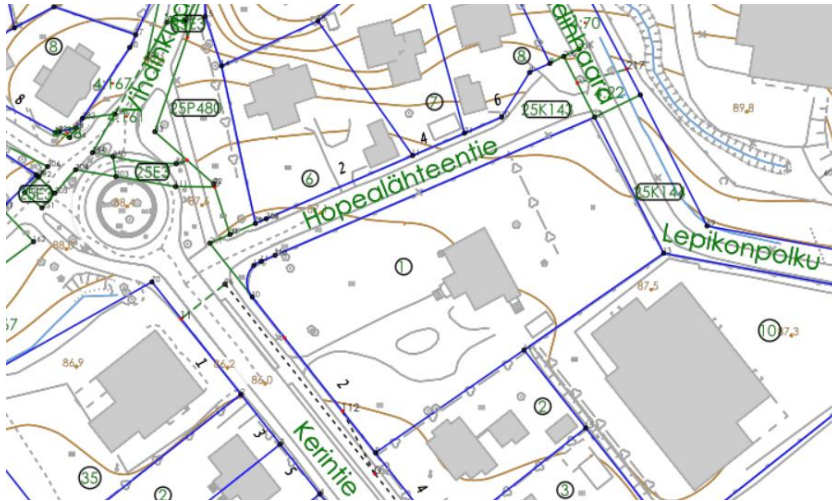
Maastokäynnin talvisen ajankohdan vuoksi pihan pintamateriaalit olivat lumen alla. Kerintieltä pääovelle johtavan pihatien yhteyteen on avattu pysäköintialuetta. Pihatien varrella on vanhoja omenapuita samoin kuin talon takana. Marjapensaita on talon takana sekä muutama etupihalla. Etupihalla on myös ainakin rhodopensas. Pääsisäänkäynnin kuistin vierustoilta kasvaa syreeni- ja ruusupensaita.

Tontin länsiosassa kasvaa kolme kookasta vaahteraa, joista kaksi aivan vierekkäin. Talon takana tontilla kasvaa kaksi kookasta kuusta. Ilmakuvasa ne alkavat erottua 2000-luvun taitteessa, mutta koon perusteella kuuset ovat selvästi vanhempia.

Tontin takaosa on ollut osa viljeltyä peltoa vielä vuonna 1979. Vuoden 1986 ilmakuvasa alue hahmottuu joutomaana. Talon kasvimaata on ollut talon luoteispäädyssä ja se oli viljelty vuoteen 2019 asti. Mielenterveystyön avohoidon toiminnan loputtua kohteessa kasvimaata on heinittynyt ilmakuviensa perusteella.

Kuva 74. Näkymä Kerintieltä pihatietä pitkin kohteen päärakennukselle. Kohteen piha on aidattu katujen varsilta verkkoaidalla. Metallikehyksisessä portissa on käytetty samaa verkkoa. 1970-luvun valokuvissa pihaa rajaa lauta-aita ja portti on nykyistä kapeampi ja sirompi metalliverkkoportti. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 75. Ote Lahden kaupungin pohjakartasta kohteesta ja lähiympäristöstä.
Lähde: Lahden karttapalvelu.

Kuva 76. Ote vuoden 1983 muutospirustusten asemapiirustuksesta. Pohjakartalle merkittyjä entistä navettaa ja pienempää asuinrakennusta on korostettu oranssilla. Vuoden 1986 ilmakuvaan niitä ei enää näy. Punaisella pisteviivalla on osoitettu piha-piiriä 1980-luvulle asti reunustanut pensasaita, joka on kaadettu sen jäätyä vuoden 1983 asemakaavassa viereiselle tontille. Vihreällä katkoviivalla on korostettu pihan koillisreunalla ollut pensasaita, joka hahmottuu paikalla edelleen villiintyneenä.

Kuva 77. Kuistin vierustalla kasvaa syreeni. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 78. Talon takana on vanhoja omenapuita ja marjapensaita. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 79 (vasemmalla yllä). Talon takana kasvaa omenapuiden lisäksi kaksi kookasta kuusta, joista toinen näkyy kuvassa. Kuuset erottuvat selvästi 1990-luvun ilmakuvista. Vanhemmista ilmakuvista ne eivät ole erotettavissa kuvien laadun takia. Pihapiiriä koillispuolisesta pellosta rajanneen pensasaidan paikka on vielä erotettavissa. Aidan paikalla kasvaa nykyisin nuorta puustoa. Vuoden 1979 ilmakuvassa aita erottuu muutoon leikattuna pensasaitana.

Kuva 80 (vasemmalla alla). Tontin takaosassa entinen pelto on kasvanut umpeen etenkin reunoiltaan. Lepikonpolun varressa tonttia rajaa metalliverkkoaita.

Kuva 81 (yllä). Lepikonkadun päässä oleva teollisuushalli on valmistunut vuonna 1985. Teollisuustontin jo kohteen tontin välissä on lauta-aita.

Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 82 (yllä). Kohteen tontin kaakkoisreunalla on pieni vaja. Se näkyy ensimmäisen kerran vuoden 1986 ilmakuvassa.

Kuva 83 (oikealla yllä). Pihatien varrella on vanhoja omenapuita.

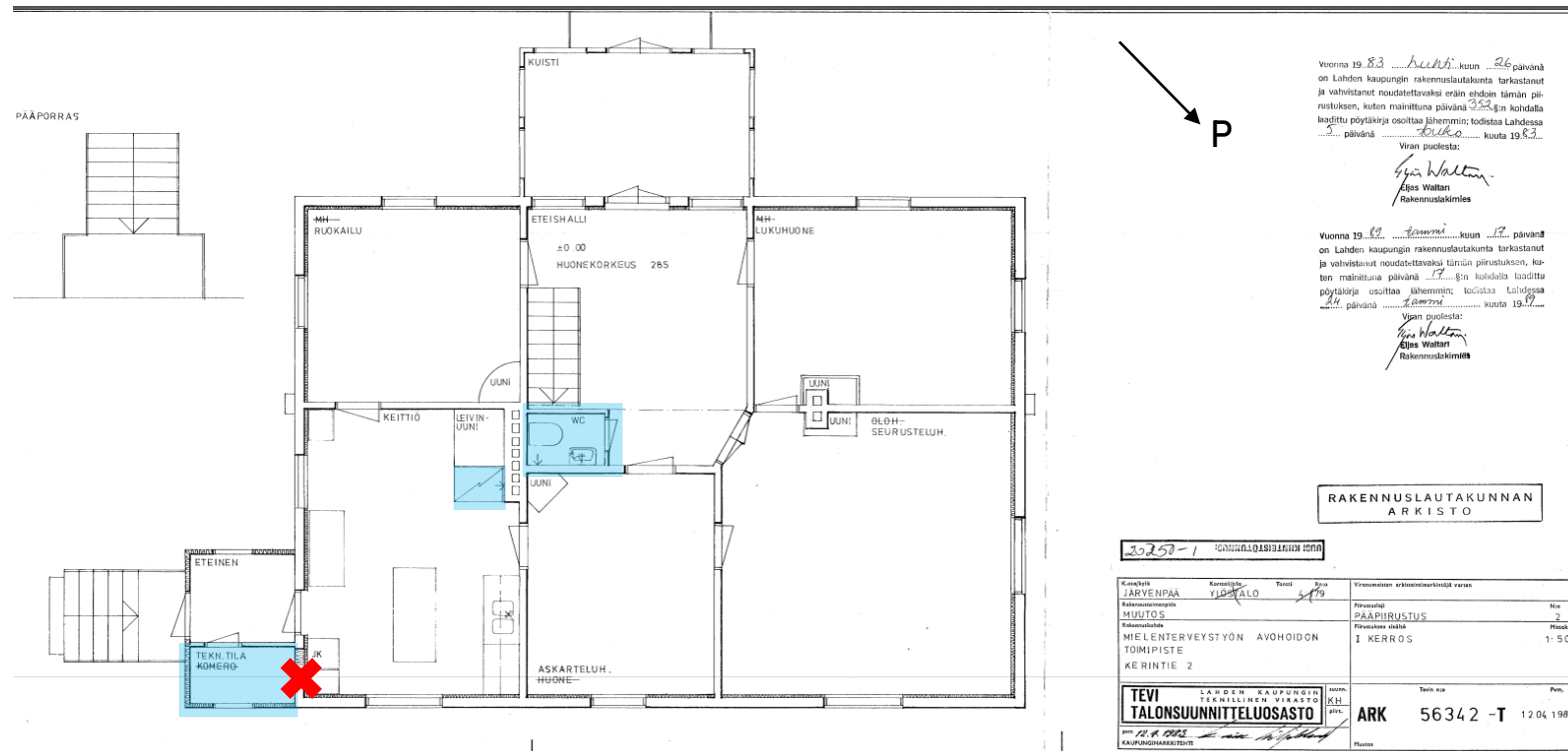
Kuva 84 (oikealla alla). Kohteen tontin lounaisreunalla kasvaa kuvassa näkyvät kolme vaahteraa. Ne reunustavat Kerintien vanhaa linjausta, joka on kaartanut kohteen tontin länsikulman yli kohti nykyistä Vihdinkujaa. Kerintien nykyinen linjaus ja vanhempi linjaus näkyvät rinnakkain vuoden 1946 ilmakuvasta vuoden 1979 ilmakuvaan asti.

Kuvat: FCG, 2023.

4.3 Sisätilat, niihin tehty muutokset ja nykyasu

Kerintie 2 on alkujaan ollut maatilan päärakennus. Kohde on ollut asuin-käytössä valmistumisestaan 1980-luvun alkuun, jolloin tila myytiin Lahden kaupungille. Yksityisen omistuksen aikana kohteeseen tehdyistä muutoksista mahdollisesti säilyneitä dokumentteja ei löydetty tämän selvityksen yhteydessä. Oletettavasti kohteeseen on tehty pieniä ylläpitäviä korjauksia ja pintamateriaaleja on uusittu.

Kuva 85. Vuoden 1983 muutospiirustusten pääpiirustus 1. kerroksesta. Kuvaan on lisätty viitteellinen pohjoisnuoli. Vanha komero keittiön kuistilla on muutettu tekniseksi tilaksi (merkitty sinisellä) ja kulku tilaan suoraan keittiöstä on suljettu (punainen ruksi). Eteisessä portaiden alla oleva WC on lisätty tilaan mahdollisesti viemäröintiverkostoon liittymisen yhteydessä.

Alakerrassa on alkuperäiset tulisijat. Keittiössä on luultavasti ollut puuliesi nykyisen sähkölieden paikalla (merkitty sinisellä). Väliovet ovat luultavasti alkuperäisiä. Ikkunoiden sisäpuutteet on uusittu, samoin suurin osa pintamateriaaleista. Osassa huoneita on vielä alkuperäinen puupanelointi katossa. Samoin jalka- ja kattolistat vaikuttavat osin olevan alkuperäisiä.

4.3.1 Alakerta

Kohteen alakerran pohjaratkaisu on muunnelma keskeissaliratkaisusta. Kohteessa eteistilojen jatkeena oleva sali ei ole kuitenkaan rakennuksen suurin huone. Se on alkujaan toiminut luultavasti ruokasalina. Rakennuksen luoteispäädyssä on makuuhuoneena toiminut huone sekä suurempi olohuoneena toiminut huone. Olohuoneeseen johtaa eteishallista pariovi. Kaakkoispäädyssä on keittiö sekä makuuhuoneena toiminut huone. Kaikkiin huoneisiin on kulku viereisistä huoneista, lisäksi kaikkiin muihin huoneisiin paitsi keittiöön on kulku myös eteishallista. Keittiöllä on oma sisäänkäyntikuistinsa. Portaat yläkertaan lähtevät eteishallista ja portaiden alapäässä on ovi. Portaiden alle on rakennettu wc-tilat.

Vuoden 1983 muutospirustusten mukaan alakerran ulkoseinät on lisälämmöneristetty asentamalla lisälämmöneristys seinien sisäpintaan. Rakenteita avaamatta ei pysty sanomaan onko näin tehty. Jalkalistat vaikuttavat olevan kohteessa alkuperäisiä myös ulkoseinillä. Mahdolliset kattolistat eivät näy, koska ulkoseiniä kiertävät verholaudat seinien kokopituudelta. Ne ovat todennäköisesti vuoden 1983 remontin aikaisia. Ikkunoiden karmit, ikkunalaudat ja listoitukset vaikuttavat alkuperäisiltä. Ikkunoiden sisäpuutteet on vaihdettu uusiin ulkopuitteiden ollessa alkuperäisiä.

Vuoden 1983 remontissa keittiön kuistilla ollut komero on muutettu tekniseksi tilaksi. Komeroon on alkujaan johtanut ovi myös suoraan keittiöstä. Kohteen lämmitysjärjestelmä on luultavasti muutettu vuonna 1983 kaukolämpöön, koska lämmönvaihtimessa on vuosiluku 1983. Vesikiertoiset patterit on sijoitettu huoneissa ikkunoiden alle. Patterit ovat ulkoasultaan 1970- 1980-luvuilla yleisesti käytettyä mallia.

Putkivedot vesikiertoiisiin pattereihin on vedetty seinien ylälaidassa pintavetoina ja peitetty verholaudalla.

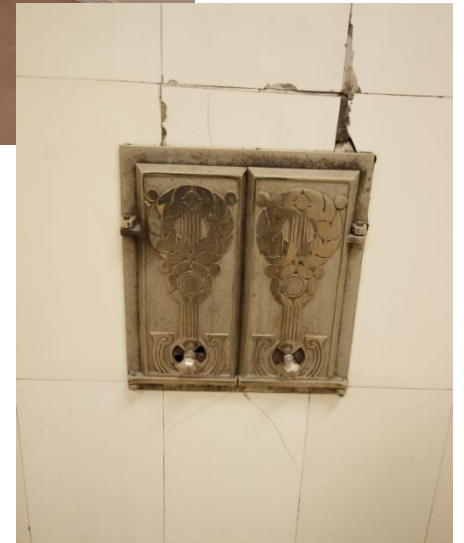
Alakerrassa seinät on maalattu vaaleilla sävyillä. Lattiat ovat ruskeaa tai harmaata muovimattoa 1980-luvun remontista. Osassa huoneita on alkuperäiseltä vaikuttava puupanelointi katossa, osassa huoneita katto on verhoiltu 1980-luvun remontin yhteydessä puukuitulevyillä (todennäköisesti Haltex). Väliseinien kattolistat vaikuttavat alkuperäisiltä. Väliovet ovat todennäköisesti alkuperäisiä peiliovia. Ovia on kahta eri tyyppiä.

1980-luvun remontissa alakerran huonejakoa ei ole muutettu eikä väliovien tai ikkunoiden paikkoja muutettu. Osa väliovista aukeaa nykyisin eri suuntaan kuin vuoden 1983 muutospirustuksiin on merkitty. Keittiöstä on laitettu umpeen keittiön ja kuistin komeron välinen ovi. Alakerran wc on vuoden 1983 muutospirustusten mukaan ollut jo tuolloin paikalla. Wc on luultavasti rakennettu talon liittyttyä vesi- ja viemäriverkkoon, mutta liittymisen ajankohta ei selvinnyt tätä selvitystä tehtäessä.

Keittiön kalusteiden sijoittelu on muotoutunut 1980-luvun remontin yhteydessä nykyiselleen. Leivinuuni on alkuperäinen. Leivinuunin vieressä on luultavasti alkujaan ollut puuhella. Nykyinen Strömbergin sähköliesi tuskin on alkuperäinen, koska yritys alkoi valmistaa sähkökäyttöisiä liesiä vasta 1930-luvulla. Ulkoasultaan keittiössä olevaa liettä vastaavia Strömbergin liesiä on valmistettu ainakin 1950-luvulla ¹. Ulkoasun perusteella keittiötä on kunnostettu uudestaan 2000-luvulla vaihtamalla ainakin keittiökaappien ovet ja tasojen materiaali.

¹ Tekniikan museon Facebook-sivut

Uunit (kuvatekstit seuraavalla sivulla)

Kuva 86, 87 ja 88 (edellisellä sivulla ylärivissä). Vasemmalla lukuhuoneen kaakeliuuni, keskellä seurusteluhuoneen kaakeliuuni ja oikealla askarteluhuoneen kaakeliuuni.

*Kuva 89, 90, 91 ja 92 (edellisellä sivulla alarivissä). Vasemmalta oikealle yksityiskoh-
tia lukuhuoneen, seurusteluhuoneen ja askarteluhuoneen kaakeliuuneista. Lukuhuo-
neen kasviaihein koristelu uuni on tyyllillisesti jugendia, seurusteluhuoneen uunin ko-
ristelu on geometrisemmäksi pelkistettyä. Askarteluhuoneen muuten vähäeleisessä
valkoisessa uunissa puolestaan on näyttävät uunin luukut, joissa on tyyllitelty kasvi-
aihe.*

*Kuva 93 (vasemmalla) Ruokailuhuoneessa on nurkassa kaareva tummanvihreä kaa-
keliuuni.*

*Kuva 94 (yllä keskellä). Ruokailuhuoneen kaakeliuunin yläreunassa on kasviaiheista
koristelua. Tyyllillisesti uuni on jugendia.*

*Kuva 95 (yllä oikealla). Ruokailuhuoneen kaakeliuunin luukun yllä on seppelekuvio.
Osassa uunin kaakeleita lasitus ei ole aivan tasainen, vaan pinnassa näkyy valumajäl-
kiä. Kuvat: FCG, 2023.*

Ovet

Kuva 96 (vasemmalla). Pariovi eteisaulasta seurusteluhuoneeseen. Alkuperäiseltä vaikuttava ovi on valkoiseksi maalattu peiliovi, jossa on neljä saman kokoista peiliä. Peilien rakenne vaikuttaa puoliranskalaiselta. Kahva ja lukko on vaihdettu uudeksi.

Kuva 97 (keskellä). Seurusteluhuoneen ja askarteluhuoneen välinen ovi on myös alkuperäiseltä vaikuttava. Kahva on uusi. Ovi on yksipeilinen ja peilin täyteenä vaikuttaisi olevan vaneria. Peilin rakenne vaikuttaa amerikkalaiselta peilioven rakenteelta. Vastaavan mallinen ovi on myös seurusteluhuoneen ja lukuhuoneen välissä, lukuhuoneen ja eteisaulan välissä sekä ruokailuhuoneen ja eteisaulan välissä. Kaikkiin oviin on vaihdettu uudet kahvat, lisäksi osassa ovia on uusi lukko. Osassa ovia ei ole lukkoa.

Kuva 98 (oikealla). Keittiön ja ruokailuhuoneen välinen ovi on alkuperäiseltä vaikuttava peiliovi, jossa on kolme peiliä. Pielien rakenne on joko täysranskalainen tai amerikkalainen. Kahva ja lukko on vaihdettu.

Alakerrassa ovi on poistettu eteishallin ja askarteluhuoneen välistä, askarteluhuoneen ja keittiön välistä sekä keittiön ja keittiön eteisen välistä. Yläkerrassa kylmällä ullakolla on ainakin yksi poistetuista ovista. Se on samanlainen kuin alakerran yksipeiliset ovet.

Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 99 (vasemmalla). Yläkerran portaiden ovi eteisaulaan on ikkunallinen peiliovi. Se on jaettu pystysuunnassa kolmeen ja vaakasuunnassa kahteen osaan. Ylimmät peilit ovat lasia, alemmat puuta. Lisäksi ylimmät peilit ovat korkeimmat ja keskimmäiset matalimmat. Kehyksen ja peilien välissä on profiloimaton lista. Ovi vaikuttaa alkuperäiseltä.

Kuva 100 (oikealla). Eteisaulan ja ruokailuhuoneen välinen ovi on alkuperäiseltä vaikuttava peiliovi.

Kuvat: FCG, 2023.

Lukuhuone

Kuva 101. Lukuhuoneen lattia on ruskeaa muovimattoja 1980-luvulta. Jalkalista samoin kuin ikkunalaute ja ikkunan listoitukset vaikuttavat alkuperäiseltä. Vesikiertoinen patteri on 1980-luvulta. Pistorasiaan tulee sähköveto seinärakenteen sisällä.

Kuva 102. Lukuhuoneen seinät on maalattu beesinsävyisiksi. Ulkoseinillä kiertää verholautaa. Katon puupanelointi vaikuttaa alkuperäiseltä. Ilmanvaihtoa on tehostettu koneellisesti ulkoseinässä olevassa venttiilissä.

seurusteluhuone

Kuva 103 (yllä). Seurusteluhuoneen pintamateriaalit ovat 1980-luvulta. Lattia on ruskeaa muovimattoa ja katto puukuitulevyä. Seinät on maalattu beesinsävyllä.

Kuva 104 (alla). Seurusteluhuoneesta avautuu ovet sekä aulaan että viereisiin huoneisiin.

Askarteluhuone

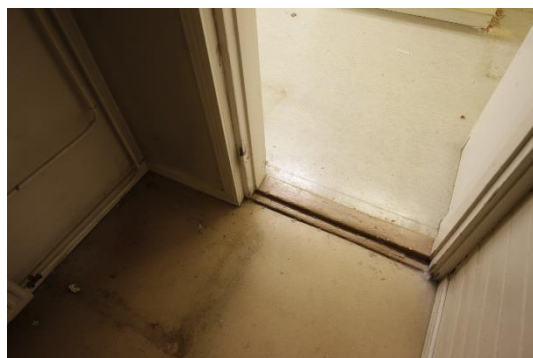

Kuva 105. Askarteluhuoneen ruskea muovimatto on 1980-luvulta. Katon puupaneeli vaikuttaa alkuperäiseltä.

Kuva 106. Myös askarteluhuone on maalattu beesinsävyllä.

Kuvat: FCG, 2023.

Keittiö

Kuva 107 (yllä vasemmalla). Strömbergin sähköliesi sijaitsee leivinuunin vieressä. Paikalla on alkuaan luultavasti ollut puuliesi.

Kuva 108 (yllä oikealla). Leivinuuni on alkuperäinen. Kuparihuuva sen ja liedon yllä on näyttävä.

Kuva 109 (alla vasemmalla). Keittiön ja keittiön eteisen välinen ovi on poistettu.

Kuvat: FCG, 2023.

Kuva 110 ja 111 (yllä). Keittiön kalustus on saanut nykyisen hahmonsaa 1980-luvun remontissa, mutta kalusteovet ja tasot vaikuttavat uusitun sen jälkeen. Lattia on harmaata muovimattoa. Sisäseinillä sähkövedot ovat pintavetoja. Katon puupanelointi vaikuttaa alkuperäiseltä. Ulkoseiniä kiertää 1980-luvun remontin aikainen verholauta.

Ruokailuhuone

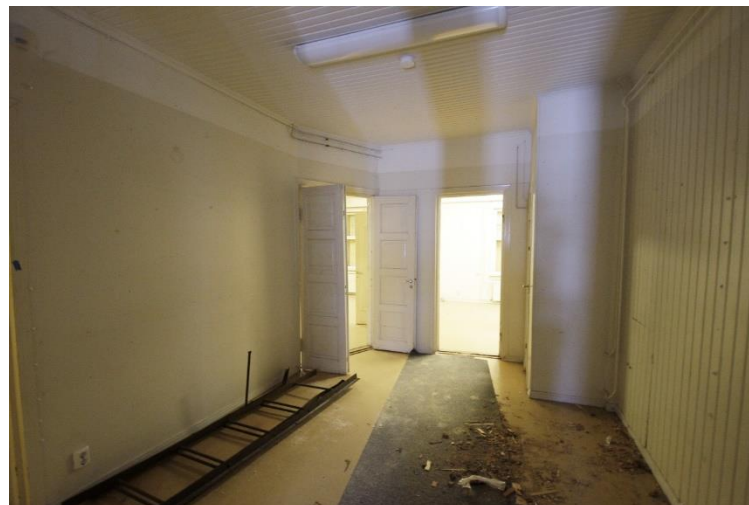

Kuva 112. Ruokailuhuoneessa seinien alaosa on ulkoseinillä maalattu vihreäksi. 1980-luvun muovimatto on ruskea. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 113. Ruokailuhuoneen katon puupanelointi vaikuttaa alkuperäiseltä, samoin sisäseinien jalka- ja katto-listat. Kuva: FCG, 2023.

Aula

Kuva 114. Aulaan on kertynyt roskaa lattialle. Lattialla on 1980-luvun muovimatto, mutta katon puupanelointi vaikuttaa alkuperäiseltä. Portaiden vastainen seinä on myös paneloitu. Aula on maalattu beesinsävyiseksi. Kuva: FCG, 2023.

Kuva 115 (vasemmalla). Aulan ja kuistin välissä on ikkunat ja paripeiliövi on ikkunallinen.

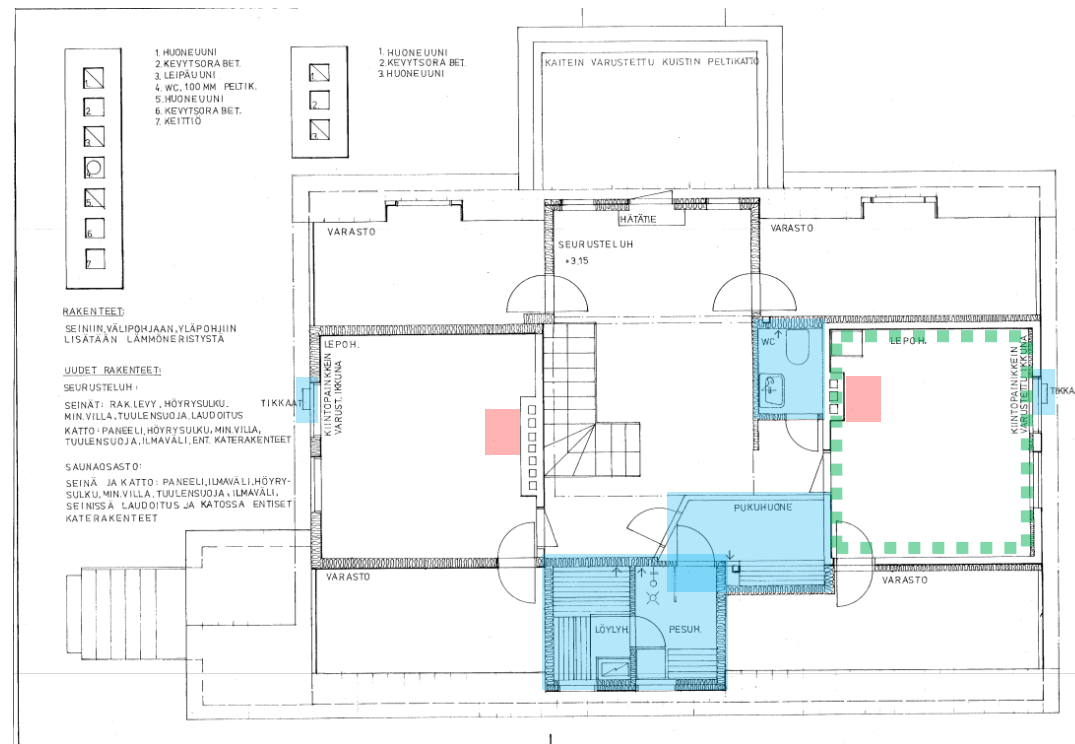
Kuva 116 (oikealla). Kohteen sähköpääkeskus on aulassa. Kuvat: FCG, 2023.

4.3.2 Yläkerta

Vuoden 1983 muutospirustusten mukaan yläkerran huoneiden seinät on lisälämmöneristetty asentamalla lisälämmöneristystä seiniin. Kylmien varastojen vastaisilla seinillä lisälämmöneristys on asennettu varaston puolelle, ulkoseinillä seinän sisäpinnalle. Huoneiden listoitus vaikuttaa 1980-luvulla tehdyiltä, samoin kuin osa pintamateriaaleista on selvästi remontin ajalta. Ikkunoiden sisäpuutteet on vaihdettu uusiin ulkopuitteiden ollessa alkuperäisiä. Ikkunoiden listoitus on yksinkertaisempaa kuin alakerrassa ja luultavasti remontin aikaista.

Vuoden 1983 muutospirustuksista ei yksiselitteisesti käy ilmi yläkertaan tehty muutokset. Ilmeisesti yläkerta on ollut lämmittämätöntä ullakkoa. Luoteispäädystä vaikuttaa olleen muusta ullakosta erotettu

kamari, joka ehkä on ollut vain kesäkäytössä. Huoneessa on paikka uunille, mutta huoneessa ei välttämättä ole koskaan ollut tulisijaa. Huoneessa on alkuperäiseltä vaikuttava, ruskeaksi maalattu lautalattia. Lattia on voimakkaasti painunut reunoiltaan suhteessa piipun vierustaan. Katto on verhoiltu 1980-luvun remontin yhteydessä puukuitulevyillä (todennäköisesti Haltex). Viereinen wc-tila vaikuttaa pintamateriaaliensa perusteella olevan 1980-luvulta.

Muutospirustuksen perusteella ei pysty sanomaan, onko kaakkoispäädyn kamari ollut erotettu muusta ullakosta alkujaan, vai onko se erotettu aulasta ja kylmistä sivu-ullakoista vasta 1980-luvun remontissa.

Kuva 117: Vuoden 1983 muutospirustusten pääpiirustus 2. kerroksesta. Kuvaan on lisätty viitteellinen pohjoisnuoli. Yläkertaan on rakennettu sauna, pesuhuone sekä pukuhuone (merkitty sinisellä). WC on rakennettu mahdollisesti samaan aikaan.

Yläkerran lepo huoneiden (kamarien) rakennusajankohdasta ei ole tietoa. Pääpiirustukseen ei ole merkitty tilojen aiempaa käyttötarkoitusta kuten 1. kerroksen tilojen kohdalla, mikä voi viitata siihen, että tilat on muokattu asuinkäyttöön vasta vuonna 1983. Pelastustikkaat on todennäköisesti lisätty ikkunoiden alle samaan aikaan.

Yläkerran tulisijojen paikat ovat edelleen hahmotettavissa, mutta voi olla, että yläkerrassa ei ole koskaan ollut tulisijoja (merkitty punaisella). Väliovet ovat eri-ikäisiä, kamareiden peiliovet voivat olla alkuperäiset. Ikkunoiden sisäpuutteet on uusittu, samoin suurin osa pintamateriaaleista. Luoteispäädyn kamarissa on alkuperäiseltä vaikuttava lautalattia (vihreä pisteiviiva).

Vuonna 19.83...
Lahden kaupungin rakennuslautakunta tarkastanut ja vahvistanut noudatettavaksi erin ehdoin tämän piirustuksen, kuten mainittuna päivänä...
pöytäkirja osoittaa lähemmin todistaa Lahdessa...
Viran puolesta:
Eino Waltari
Rakennuslakimies

Vuonna 19.89...
Lahden kaupungin rakennuslautakunta tarkastanut ja vahvistanut noudatettavaksi tämän piirustuksen, kuten mainittuna päivänä...
pöytäkirja osoittaa lähemmin todistaa Lahdessa...
Viran puolesta:
Eino Waltari
Rakennuslakimies

RAKENNUSLAUTAKUNNAN ARKISTO

UUSI KIRJASTOTUNNUS: 252 50-1

Korotus	Korotus	Tihti	Rak.	Vuorokausi arvioinninmerkintä	Nr
1. KÄYNNÄ	1. KÄYNNÄ	1. KÄYNNÄ	1. KÄYNNÄ	1. KÄYNNÄ	1. KÄYNNÄ
2. KÄYNNÄ	2. KÄYNNÄ	2. KÄYNNÄ	2. KÄYNNÄ	2. KÄYNNÄ	2. KÄYNNÄ
3. KÄYNNÄ	3. KÄYNNÄ	3. KÄYNNÄ	3. KÄYNNÄ	3. KÄYNNÄ	3. KÄYNNÄ
4. KÄYNNÄ	4. KÄYNNÄ	4. KÄYNNÄ	4. KÄYNNÄ	4. KÄYNNÄ	4. KÄYNNÄ
5. KÄYNNÄ	5. KÄYNNÄ	5. KÄYNNÄ	5. KÄYNNÄ	5. KÄYNNÄ	5. KÄYNNÄ
6. KÄYNNÄ	6. KÄYNNÄ	6. KÄYNNÄ	6. KÄYNNÄ	6. KÄYNNÄ	6. KÄYNNÄ
7. KÄYNNÄ	7. KÄYNNÄ	7. KÄYNNÄ	7. KÄYNNÄ	7. KÄYNNÄ	7. KÄYNNÄ

TEVI TALONSUUNNITTELUOSASTO

ARK 56343 -T 12.04.1983

Kaakkoispäädyn kamarin pintamateriaalit vaikuttavat kaikki olevan 1980-luvulta. Lattia on lakattua mäntylautaa. Tulisijalle varattu paikka erottuu lattiasta, mutta huoneessa ei välttämättä ole koskaan ollut tulisijaa. Lattia on voimakkaasti painunut reunoiltaan suhteessa piipun vierustaan. Katto on valkoiseksi maalattua puupanelointia, mutta alakerran kattojen puupanelointiin verrattuna paneeli on tasalaatuisempaa. Tästä päätellen panelointi voinee olla 1980-luvulta.

Pesu- ja saunatilat on toteutettu vuoden 1983 muutospirustusten perusteella. Piirustuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, mitä niiden paikalla on aiemmin ollut. Seinä- ja kattopintojen verhouksena käytetty lakattu mäntypaneeli on 1980-luvulle hyvin tyypillinen. Myös pesuhuoneen ja saunan ovi kahvoineen ajoittuu samalle ajalle. Toisin kuin muutospirustuksessa on esitetty, pesuhuoneen ikkuna sijoittuu kattolyhdyn ulkoreunalle ja on alkujaankin todennäköisesti ollut reunassa symmetrisesti toisen ikkunan kanssa.

Yläkerran aulaa on lisälämmöneristetty sekä seinistä että katosta. Aulan katto mukailee vesikaton muotoa ja aula onkin varsin korkea tila. Portaiden ympärillä on levytetyt kaiteet. Aulan lattia on lakattua mäntylautaa ja katto on verhoiltu mäntypaneelilla. Nämä pintamateriaalit vaikuttavat olevan 1980-luvun remontin ajalta.

Muutospirustusten 2. kerroksen pääpiirustuksessa todetaan seuraavaa kohteen rakenteisiin tehtävistä muutoksista:

Rakenteet:

Seiniin, välipohjaan, yläpohjiin lisätään lämmöneristettä

Uudet rakenteet:Seurusteluh.:

Seinät: rak.levy, höyrysulku, min.villa, tuulensuoja, laudoitus

Katto: paneeli, höyrysulku, min.villa, tuulensuoja, ilmaväli, ent.kattorakenteet

Saunaosasto:

Seinä ja katto: paneeli, ilmaväli, höyrysulku, min.villa, tuulensuoja, ilmaväli, seinissä laudoitus ja katossa entiset katerakenteet

Ovet

Kuva 118 (yllä 1. vasemmalta). Luoteispäädyn kamarin peiliovi voi olla alkuperäinen.

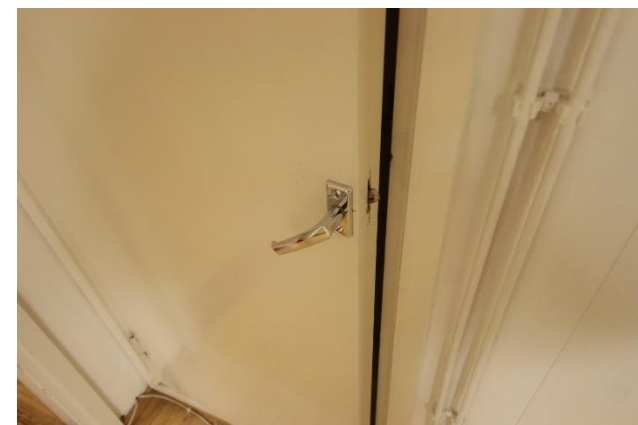
Kuva 119 (yllä 2. vasemmalta). Kaakkoispäädyn kamarin peiliovi voi olla alkuperäinen.

Kuva 120 (yllä 3. vasemmalta). Luoteispäädyn kamarista ovi sivu-ullakolle.

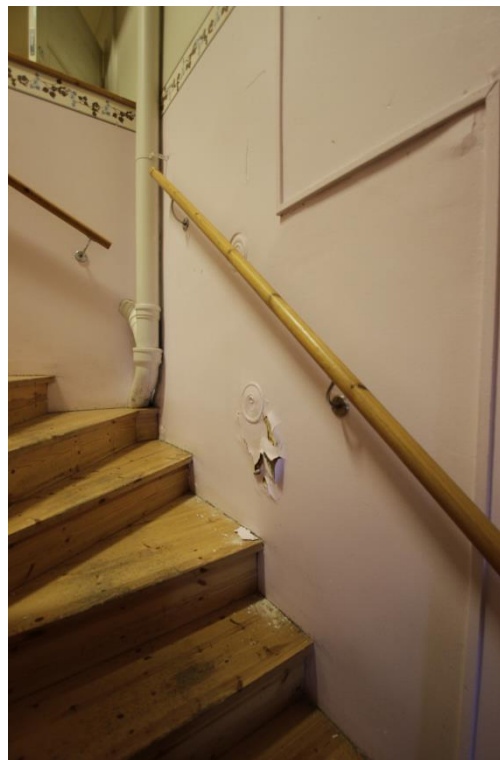
Kuva 121 (yllä oikealla). Aulasta ovi sivu-ullakolle.

Kuva 122 (oikealla alla). Sivu-ullakoille johtavat ovet ovat suorareunaisia laakaovia. Laakaovia alettiin valmistaa 1920-luvulla, joten nekin voivat olla alkuperäisiä.

Kuvat: FCG, 2023.

Portaat

Kuvat 123, 124, 125, 126: Portaikon ovi on alkuperäiseltä vaikuttava lasitettu peiliövi. Rappusten askelmat ja käsijohde sekä portaikkoa yläkerran aulassa ympäröivän kai-teen päällyslauta ovat lakattua mäntyä. Portaikon seinät on maalattu hennon roosan värisiksi ja portaikon kaiteen yläosaa kiertää lehtikuviainen boordi. Maalaus ja boordin lisääminen on todennäköisesti tehty 1980-luvulla. Portaikon keittiön muuria vasten olevalla seinällä näkyy muurin maalipinnassa kosteusvaurio, joka on saanut maalipin- nan repeilemään. Kuvat: FCG, 2023.

Yläkerran aula

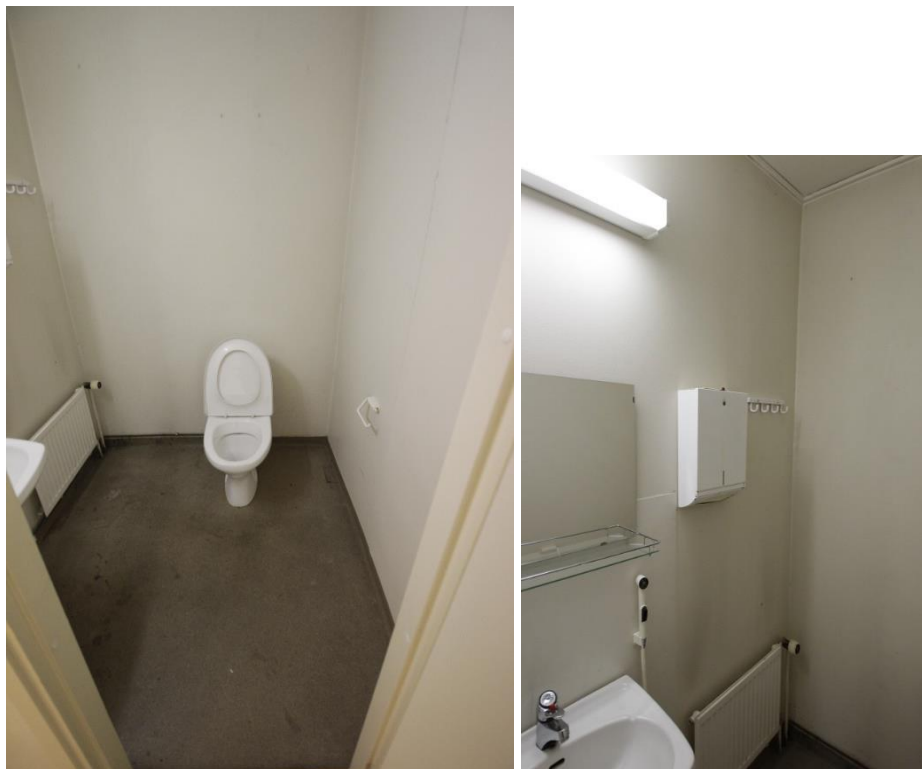
Kuva 127 (vasemmalla ylhäällä). Yläkerran korkeassa aulassa on katon rakenteet näkyvillä. Kaakkoispäädyn seinän syvennyksessä seinäpintana on perusmuuri.

Kuva 128 (vasemmalla alhaalla). Aulassa portaikkoa reunustaa koteloitu kaide. Katto on mäntypaneelia, lattia lakattua mäntylautaa.

Kuva 129 (yllä vasemmalla). Näkymä aulasta luoteispäädyn kamariin ja sen vieressä olevaan wc-tilaan.

Kuva 130 (yllä oikealla). Aulan saunatilojen viereisessä osassa on alaslaskettu katto. Saunan vastaisella seinällä samoin kuin katossa näkyy jälkiä kosteudesta.

Wc

Kuva 131 (vasemmalla) ja Kuva 132 (oikealla). Wc-tilan sisustus on luultavasti 1980-luvun remontista. Wc on luultavasti tällöin tehty.

Kuva 133 (oikealla ylhäällä). Saunatilat on rakennettu 1980-luvulla ja pintamateriaalit vaikuttavat olevan tältä ajalta. Kuvassa näkyy saunan pukuhuone ja ovi pesuhuoneeseen.

Kuva 134, Kuva 135 ja Kuva 136 (oikealla alarivissä). Vasemmalla pesutila, keskellä sauna ja oikealla pesutilan suihku.

Pesu- ja saunatilat

Luoteispäädyn kamari

Kuva 137 (vasemmalla yllä). Näkymä luoteispäädyn kamariin ovelta. Huoneessa vaikuttaa olevan alkuperäinen laualattia, joka on maalattu ruskeaksi. Katon verhoilu on 1980-luvulta puukuitulevyä.

Kuva 138 (vasemmalla alla). Näkymä luoteispäädyn kamarin ikkunoiden edustalta kohti ovea. Huoneen lattia laskee hormin edustalta kohti seiniä voimakkaasti.

Kuva 139 (oikealla yllä). Kamarissa on paikka tulisijalle. Hormisto työntyy seinäpinasta esille ja sen edessä lattia on betonivalua. Ei ole varmaa, onko huoneessa koskaan ollut tulisijaa.

Kaakkoispäädyn kamari

Kuva 140 (vasemmalla yllä). Kaakkoispäädyn pintamateriaalit vaikuttavat 1980-luvulla uusituilta. Katon panelointi on tasalaatuisempi kuin alakerran huoneissa oleva panelointi. Lattia on lakattua mäntylautaa. Ikkunoiden ääressä on ilmeisesti ollut työpaisteet ja työtuolit ovat kuluttaneet lattiaan jäljet.

Kuva 141 (oikealla yllä). Kaakkoispäädyn kamarissa on ikkunoiden vastaisella seinällä seinäpinnasta ulkoneva hormisto ja lattialaudoituksesta erottuu mahdollinen tulisijan paikka. Ei ole varmaa, onko huoneessa koskaan ollut tulisijaa. Huoneessa on vesipiste.

Kuva 142 (oikealla alla). Huoneen lattia on voimakkaasti painunut suhteessa hormin edustaan. Kuvassa lasermitta huoneen keskellä hormiston edustalla osoittamassa kohti lounaisseinää. Keltaisella nuolella on korostettu lasersäde seinässä. Korkeuseroa on n. 8 cm.

Kuva 143 (yllä). Katto on vuorattu tasalaatuisella paneelilla. Kattolistana on rimaa. Hormin aukko on peitetty suojalevyllä.

Kuva 144 (alla). Lattia on lakattua mäntylautaa. Kuvassa näkyvä paperi on A3-kokoinen.

Kylmät ullakot

Kuva 145 (vasemmalla yllä). Kylmää ullakkotilaa rakennuksen itäkulmassa. Ruodelaudat ovat tiiviimmin lähellä räystästä ja harvemmassa ylempänä. Itäkulman ullakolla lattiaa ei oltu laudoitettu kauttaaltaan. Perällä näkyy ullakolle varastoita lasivilloja. Niiden yläpuolelle katon tukirakenteiden varaan on varastoitu aikakin yksi väliovi.

Kuva 146 (vasemmalla alla). Kylmää ullakkotilaa länsipäädyssä. Peltikaton alla ei ole aluskatetta.

Kuva 147 (yllä vasemmalla). Kylmää ullakkotilaa länsipäädyssä. Peltikatteen alle on tiivistynyt kosteutta, jonka jättämiä jälkiä näkyy lattian lautaverhouksessa. Räystäään alta on suora yhteys ulos, eikä ilmanohjauslevyjä ole.

Kuva 148 (yllä oikealla). Kylmää ullakkotilaa länsipäädyssä. Kamareita on lisälämmöneristetty asentamalla ullakolla seiniin bituliittilevyä, joka toimii myös tuulensuojalevynä.

5 YHTEENVETO

Kerintien alkupäässä sijaitseva kohde on heti valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) Anttilanmäen esikaupunkiasutuksen rajauksen kaakkoispuolella. Kohteen tontin luoteisreuna kuuluu maakunnallisen arvoalueen rajaukseen, mutta asuinrakennus jää rajauksen ulkopuolelle.

Kohde on Ylöstalon tilan entinen päärakennus ja kohde liittyy Anttilanmäen asutukseen. Kohteen syntyhistoria poikkeaa kuitenkin merkittävästi Anttilanmäen palstoittamalla syntyneestä asutuksesta. Anttilanmäki on saanut nimensä Anttilan talosta, joka oli yksi Hollolan Lahden kylän kantatiloista. Talo siirtyi Anttilanmäelle Lahden kylän palon 1877 jälkeen. Tilusvaihtojen jälkeen Anttilan taloon kuului laajasti maat Anttilanmäen itäosasta ja eteläpuolisia peltoja Kerinkalliolle asti. Anttilan talosta alettiin palstoittaa tontteja Anttilanmäelle viljelyyn kelpaamattomaan maastoon. Kauppalan rajojen ulkopuolella sijainnut alue oli vähävaraisemman väestön ja pienteollisuuden suosioissa.

Ylöstalon tila puolestaan syntyi perinnönjaossa vuonna 1927, kun Anttilan talo jaettiin kolmeen osaan. Anttilanmäen pohjoisosasta ja Kerintien koillispuolelta muodostettiin Ylöstalon tila, jota on kutsuttu myös Marolaksi. Ylöstalon asuinrakennus ja talousrakennukset rakennettiin pian perinnönjaon jälkeen. Taloon kuului laaja peltoaukea Anttilanmäen kaakkoispuolella ja talon pihapiiri sijoittui pellon ja Anttilanmäen reunalle. Ylöstalon peltöjen rakentamisen ja pihapiirin talousrakennusten purkamisen myötä kohteen historiasta maatilana kertoo nykyisin lähinnä kohteen lähiympäristön tontteja selvästi suurempi, edelleen osittain hoidettu puutarhatontti.

Tyyliltään kohteen ulkoarkkitehtuuri edustaa hillittyä 1920-luvun klassismia. Ajan klassismille tyypillistä oli selkeä massoittelu ja vähäinen koristelu. Koristeaiheet ammensivat antiikin arkkitehtuurista. Kohteessa

antiikista ammentavana tyylipiirteinä voidaan pitää päätykolmioiden korostamista jatkamalla räystäiden aluslistoja päätyjulkisivulle. Kohteen säännöllinen ja symmetrinen ikkuna-aukotus on myös tyypillistä klassismille. Kohteen pystypeiterimavuoraus sekä listoitus vaikuttaa alkupeiräiseltä. Ikkunat on peitetty rakennuslevyillä, mutta niiden alla ikkunoiden ulkopuitteet ovat alkuperäiset.

Tyyliltään Ylöstalon asuinrakennus ei merkittävästi poikkea Anttilanmäen muusta asutuksesta, eikä sen syntyhistoria ole selvästi luettavissa rakennuksen ulkoasun perusteella. Anttilanmäelle sijoittuneet rakennukset olivat etenkin alkuun pieniä ja vaatimattomia, mutta 1920-luvulla rakennusten koko kasvoi mahdollistaen huoneiden vuokraamisen ulkopuolisille. Ylöstalon asuinrakennus on selvästi suurempi kuin suurin osa Anttilanmäen asuinrakennuksista, mikä osaltaan kertoo kohteen poikkeavasta syntyhistoriasta. Anttilanmäellä rakennustapa oli pääasiassa perinteistä, saatavissa olevia materiaaleja hyödyntävää puurakentamista, kuten hirsirakenteinen Ylöstalokin. Anttilanmäen vaatimattomammissakin taloissa näkyy yleensä kulloinkin käytössä ollut koristelutapa etenkin ikkunoissa ja niiden listoituksessa. Rakennuksissa näkyykin sekä jugendin että klassismin vaikutus. Ylöstalo on tyylipiirteiltään ja massoitteeltaan 1920-luvun klassismia.

Sen lisäksi, että kohde kertoo Anttilanmäen asutuksen vaiheista, se kertoo myös yhdistyksen tekemästä mielenterveystyöstä Lahdessa. 1980-luvun alussa Ylöstalon tila siirtyi Lahden kaupungin omistukseen ja kohde toimi vuodesta 1983 vuoteen 2019 Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n keskuspaikkana ja mielenterveystyön avohuollon toimipisteenä. Toimipiste oli tärkeä paikka etenkin päivittäin kohteeseen kokoontuneille yhdistyksen jäsenille.

Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry on perustettu vuonna 1973. Yhdistyksen tavoitteena on koota Päijät-Hämeen alueen mielen-terveyskuntoutujia yhteen. Yhdistyksen perustaminen kytkeytyy 1970-

luvulla alkaneeseen ajattelutavan muutokseen, kun mielisairauden hoidosta alettiin siirtyä mielenterveyden hoitoon.

Kun kohde kunnostettiin Miete ry:n keskuspaikaksi, se säilytettiin kodinomaisena ja piha puutarhamaisena viljelypalstoineen. Sisätiloihin tehdyt muutokset – keittiön kunnostus, saunatilojen rakentaminen, siirtyminen kaukolämpöön ja lisälämmöneristys – eivät juurikaan näy rakennuksen ulkoasussa, joka on säilynyt pitkälti alkuperäistä vastaavana. Sisätiloissa pintamateriaaleja on uusittu. Kohteessa on säilynyt alakerran vanhat Jugend-tyyliset kaakeliuunit ja leivinuuni. Vanhoja ovia on säilynyt sekä alattä yläkerrassa. Ikkunoiden ulkopuitteet ovat myös alkuperäisiä.

Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n toiminnan siirryttyä kohteesta muualle vuonna 2019 rakennus on ollut käyttämätön. Ikkunat on peitetty, jotta lasoja ei rikota. Rakennuksessa on pidetty peruslämpö päällä. Kohteen historia mielenterveystyön avohuollon toimipisteenä ei juurikaan heijastu kohteen ulkoasuun, eikä ole enää toiminnan loputtua luettavissa kohteen pelkän ulkoasun perusteella.

Anttilanmäen pienipiirteisen ja katuverkoltaan maastonmuotoja myötäilevän esikaupunkiasutuksen lisäksi kohteen naapurustossa on suurmittakaavaisia teollisuushalleja. Kontrasti alueiden välillä on hyvin silmiinpistävä, kun teollisuushallit vastaavat kooltaan useita Anttilanmäen kortteleita. Kohteen vehreä puutarhatontti pehmentää siirtymää. Nykyisin Askon huonekalutehtaana tunnettu puuseppätehdas sijoittui Anttilanmäen ja Pietarin radan koillispuolelle 1920-luvun lopulla. Tehdas-kompleksia laajennettiin 1960-luvulla radan eteläpuolelle vuonna 1965 valmistuneella teollisuus- ja varastohallilla sekä edelleen etelään vuonna 1989 valmistuneella teollisuus- ja varastohallilla. 1980-luvulla rakennettiin myös Kerintien koillispuolen pientalot. Niiden massoitte-lussa ja pintamateriaaleissa on huomioitu vastapäiset jälleenrakennus-kauden talot.

Kerintien ja Leantien välisen jälleenrakennuskauden pientaloalueen rakennukset ovat paritaloja. Kun Asemantaustan alue liitettiin Hollolan pitäjältä Lahden kaupunkiin vuonna 1933 osana isompaa liitosaluetta, alue myös asemakaavoitettiin tämän jälkeen. Vuoden 1937 kaava ei kuitenkaan lähtenyt kaikilta osin toteutumaan, ja Anttilanmäen eteläpuolinen peltoaukea asemakaavoitettiin uudestaan vuonna 1945. Alueen rakennuskanta ja pihojen jäsentely pensasaitoineen vastaa edelleen pitkälti tämän kaavan ratkaisua.

1960-luvulla Anttilanmäki ja Ylöstalo olivat vaarassa tuhoutua Lahden kaupungistuessa voimakkaasti. Vuosina 1963–1964 järjestettiin kaupungin keskustaa ja sen lähiympäristöä koskeva yleinen aatekilpailu, jossa esitettiin tieverkon ja rakennuskannan uudistamista Anttilanmäellä. Voittanut suunnitelma on heijastunut useisiin myöhempiin aluetta koskeviin suunnitelmiin ja kaavoihin. Anttilanmäen ns. suojelukaava vahvistettiin kaupunginvaltuustossa 1.8.1983 ja se on kohteessa edelleen voimassa. Ylöstalon tilan myynti Lahden kaupungille saattoi liittyä alueen kaavoituksen epäselviin tavoitteisiin Anttilanmäen tulevaisuudesta, mutta tämän selvityksen yhteydessä tästä ei saatu varmuutta.

Kohteen asuinrakennus on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ulkoasunsa klassistisine piirteineen ja alkuperäisine ikkunoiden ulkopuitteineen. Sisätiloissa on säilynyt runsaasti alkuperäisiä yksityiskohtia, kuten Jugendtyylisiä kaakeliuuneja ja väliovia, vaikka pintamateriaaleja onkin uudistettu. Kohteen syntyhistoria poikkeaa Anttilanmäen palstoittamalla syntyneen asutuksen historiasta, mutta kohde on kuitenkin osa Anttilanmäen asutusta ollen Anttilan kantatilasta perinnönjaossa jaettu maatila. Lähiympäristön rakentamisen ja kohteen talousrakennusten purkamisen vuoksi kohteen historiasta maatilana kertoo nykyisin lähinnä vain ympäristön tontteja isompi, tasainen puutarhamainen tontti.

Myöskään kohteen historia Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki Miete ry:n toimipisteenä vuosina 1983–2019 ei enää ole luettavissa

kohteen ulkoasusta. Yhdistyksen toiminnan sijoittuessa kohteeseen se oli tärkeä paikka etenkin yhdistyksen jäsenille ja kertoi 1970-luvulla alkaneesta siirtymästä mielisairaudenhoidosta mielenterveyden hoitoon.

Rakennustapansa ja tyyliinsä puolesta kohde on vastaava kuin Anttilanmäelle etenkin 1920-luvulla rakennetut rakennukset, vaikka kohteen asuinrakennus onkin suurempi kuin suurin osa Anttilanmäen vanhoista asuinrakennuksista. Vehreä puutarhamainen tontti toimii pehmentävänä elementtinä Anttilanmäen pienipiirteisen asutuksen ja kohteen koillispuolisen teollisuus- ja varastoalueen välissä.

6 LÄHTEET

Kaavat

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203), <https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-yleiskaava-2030-y-203/>

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) kaavamerkinnot ja -määräykset, <https://www.lahti.fi/tiedostot/lahden-yleiskaavan-2030-y-203-kaavamerkinnot-ja-maaraykset/>

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) Teemakartta ja kohdeluettelo 1/2: Arvokkaat kulttuuriympäristöt, https://www.lahti.fi/tiedostot/liite5_y-203_teemakartta-ja-kohdeluettelo-1_arvokkaat-kulttuuriymparistot/

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, liiteosan karttoja, <https://phliitto.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=7efcff59ff014c879e47e268fcf43490>

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, maakuntakaavakartta, https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2020/02/maka2014_kartta_1000x1300_20190514.pdf

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, merkinnot ja määräykset, https://paijat-hame.fi/wp-content/uploads/2020/02/maka2014_merkinn%C3%A4t_m%C3%A4%C3%A4r%C3%A4ykset_20190514.pdf

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014, maakuntakaavayhdistelmä, <https://experience.arcgis.com/experience/bf14da81bc4e467398c28a29c84e4fbe>

Rekisteriaineistot

Rakennustiedot, Lahden karttapalvelu, <https://kartta.lahti.fi/ims>

Kirjallisuus

Niskanen, Riitta (toim.) (2000), *Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista*. Lahden kaupunginmuseo.

Vertainen, Tuija ja Niskanen, Riitta (toim.) (2012), *Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä*. Lahden historiallisen museon julkaisu 3.

Wager, Henrik (2006), *Päijät-Hämeen rakennettu kulttuuriympäristö*. Päijät-Hämeen liitto.

Åkerlind, Roosa (kirjoittaja/toimittaja) (2017), *Anttilanmäki elää. Eläköön Anttilanmäki!* Anttilanmäki-Kittelän asukasyhdistys ry.

Selvitykset

Rope, Anne-Maj (2008), *Anttilanmäen historiaa karttojen ja kaavojen valossa*. Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala.

Museovirasto, *Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009), Anttilanmäen esikaupunkiasutus*, http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=4839

Museovirasto, Korjauskortisto, Ovien korjaus, 1.1.2000 <https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/korjauskortti-9.pdf>

Sanomalehdet, muut uutislähteet

MIETE-lehti 2019/1

Verkkosivut

Hollolan kunta, *Hollola tutuksi*, <https://www.hollola.fi/hollola-tutuksi>

Lahden karttapalvelu, <https://kartta.lahti.fi/ims>

Mielenterveyden keskusliitto, <https://www.mtkl.fi/>

Paikkatietoikkuna, <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Päijät-Hämeen Mielenterveystyön Tuki MIETE ry, <https://www.mietery.fi/>

Rakennustarkkailija.com, Vanhoja ja vähän uudempiakin rakennusmateriaaleja, <https://rakennustarkkailija.com/2017/09/22/vanhoja-ja-vahan-uudempiakin-rakennusmateriaaleja/>

Sisäilmayhdistys ry, *Puinen alapohja*, <https://www.sisailmayhdistys.fi/Terveelliset-tilat/Kunnossapito-ja-korjaaminen/Maanvastaiset-rakenteet/Puinen-alapohja>

Tekniikan museon Facebook-sivut, <https://m.facebook.com/tekniikanmuseo/photos/poriseeko-lounas-jo-liedell%C3%A4-t%C3%A4m%C3%A4-50-luvun-s%C3%A4hk%C3%B6liesi-on-osa-mu-seomme-abb-str%C3%B6mb/10155706682283811/>

Timo Meriluodon vanhat kartat, <https://timomeriluoto.kapsi.fi/>

Vanhat kartat, <https://vanhatkartat.fi/#12.6/65.0088/25.46912>

Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu, *Vanhojen rakennusmateriaalien tietopankki*, https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Rakentaminen/Korjaus-tieto/Rakennusmateriaalien_tietopankki